

Ärenden De Ungas Kyrkomöte 2025

3 Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:6

Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk, kapitel 2 och 6

Motioner

41 Motion 2025:075 Hållbar, rättvis och naturnära skogsförvaltning

45 Motion 2025:056 Hållbar skogsförvaltning - solidarisk omställning

47 Motion 2025:054 Hållbar skogsförvaltning - församlingen

49 Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:1

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå
2026-2028(1) kapitel 7

Motioner

62 Motion 2025:001 Dop av konfirmand innan myndighetsåldern

63 Motion 2025:022 Hjälpcenter för förföljda konvertiter

64 Motion 2025:033 Ekumenisk konsekvensanalys

65 Motion 2025:063 Missionsstrategi

66 Motion 2025:081 Svenska kyrkans närvaro på barn- och ungdomsfängelser

68 Motion 2025:082 Stärkt episkopal roll i teologiska initiativ

70 Motion 2025:095 Motverka sammanslagningen av församlingar

Vänligen notera att

Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:6 Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk

samt

Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:1 Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå
2026-2028(1)

inte står i sin helhet i detta häfte. För att läsa kyrkostyrelsens hela skrivelser gå till

<https://www.svenskakyrkan.se/kyrkomotet/kyrkomotet-2025>

**Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:6**

Hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 11 juni 2025

Martin Modéus

Camilla Asp

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

En hållbar skogsförvaltning för framtiden

En gudstjänst i Svenska kyrkan kan inledas med dessa ord:

Fjällens och det öppna landskapets Gud,
skogarnas och den rika mångfaldens Gud,
sjöarnas, havens och det pulserande livets Gud,
du som är med oss där vi lever och bor,
i din närhet vill vi vara,
i ditt namn vill vi be.

Inledningsordet låter oss ana storheten i Guds skapelse. Vi får stanna upp med tacksamhet och förundran inför skapelsens rikedom. Skapelsens årstidsskiftningar är en ständig påminnelse om den kristna livsförståelsen i Jesu Kristi liv, död och uppståndelse. Inledningsordet manar oss också till ansvar. I gudstjänster följs ofta inledningsordet av bön om förlåtelse. Då får vi rannsaka oss själva, se vår del av ansvaret och inse att vi både gör gott för skapelsen och att vi alltid kan förbättra oss. Rörelsen från liv till död och liv igen, återkommer. Klimatförändringarna och förlusten av biologisk mångfald är tydliga signaler om vårt misslyckande i att förvalta Guds skapelse. Genom en fortsatt ansvarsfull och medvetet utvecklad förvaltning av Svenska kyrkans prästlönetillgångar agerar vi här och nu, och vi kan därmed bidra till livsmod och framtidshopp för både oss nu levande och kommande generationer.

Denna skrivelse tar sikte mot framtiden. Arbetet med den inleddes med ett kyrkomötesbeslut 2021 och bygger på förslagen i en utredning som lämnades i september 2024. Den lägger grunden för det viktiga arbetet med att utveckla förvaltningen av prästlönetillgångarna för att på bästa möjliga sätt bidra till den omställning som krävs av samhället. En förvaltning för framtiden som agerar långsiktigt och klokt, med ut-

gångspunkt i Svenska kyrkans grundläggande värderingar, där bland annat människovärdesprincipen och förvaltarsskapstanken samspelar. Förvaltningen av prästlönetillgångarna utgör en *viktig del* i Svenska kyrkans arbete för hållbar utveckling *och uppfyllandet av de åtaganden som åtföljer ursäkten till det samiska folket*.

En bärande utgångspunkt i skrivelsen är att församlingen, med lokalt självstyre, är i centrum i Svenska kyrkan, samtidigt som församlingen är en del av ett stift och av Svenska kyrkan som trossamfund. Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbredas och skapelsen återupprättas. Den framtida förvaltningen av prästlönetillgångarna är en möjlighet att ta ansvar för att tro och handling hör ihop, med fortsatt nödvändiga omställningar för skapelsens återupprättande. Prästlönetillgångarna kommer ursprungligen från församlingarna och att förvaltningen är känd och förankrad på lokal nivå innebär en styrka. Det är i församlingarna som skog och mark finns och det är till församlingarna som avkastningen återförs.

Stiften har ansvar för att förvalta skog och mark på ett sätt som lever upp till de höjda ambitioner som föreslås i skrivelsen. Med utgångspunkt i god lokal kännedom om utgångsläge och förutsättningar ska förvaltningen utvecklas med hänsyn till Svenska kyrkans samtliga fyra dimensioner av hållbarhet och med prästlönetillgångarnas skogsinnehav över hela landet i åtanke. De föreslagna ändringarna ger ramar och inriktning för en förändrad balanspunkt där stiftens ges ett tydligare uppdrag att prioritera andra värden än bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Skogen och skogsbruket ska därmed än mer bidra till klimatarbetet och den biologiska mångfalden. Inriktningen framåt kommer att innebära arbete med nya avsättningar och en ökad mångfald av bruksmetoder, i syfte att skapa ett varierande landskap där flera värden värnas och främjas. Svenska kyrkan ska ha höga ambitioner när det gäller förvaltningen av skog och mark.

Kyrkostyrelsen har ansvaret att utöva tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna. Denna tillsyn utvecklas och föreslås få ett större inslag av uppföljning än idag. Förändringen innebär att kyrkostyrelsens engagemang i tillsynen kommer att öka. Kyrkostyrelsen har även möjlighet att öka sitt engagemang genom att utfärda närmare bestämmelser om prästlönetillgångarna, till exempel gällande skogsbrukets hänsyn till urfolk.

Denna skrivelses förslag utgör ett viktigt steg på vägen mot en mer hållbar skogsförvaltning, ett arbete som kyrkostyrelsen vill fortsätta att prioritera. Den process som nu tar vid behöver involvera kyrkans samtliga nivåer, inte minst den stora kompetens som i dag finns inom stiftens när det gäller skog, markförvaltning och klimatfrågor. Flera av de förslag som utredningen *Kyrkan och skogen - Ansvar, handling och hopp* har föreslagit innebär inte kyrkoordningsändringar och är därför inte aktuella som förslag i denna skrivelse. Dessa handlar bland annat om hur skogen ska förvaltas, på en mer verksamhetsnära nivå. Förslagen kommer i stället att hanteras i den fortsatta stegvisa processen med att utveckla förvaltningen av prästlönetillgångarna för framtiden. Tillitsfull dialog, såväl internt som externt, samt hög kompetens, transparens och kommunikation är ledord i arbetet.

Kyrkostyrelsens förslag

- ♦ Kyrkoordningen föreslås innehålla **nya ramar för förvaltningen av prästlönetillgångarna**. De fyra hållbarhetsdimensionerna – andlig, ekologisk, social och

ekonomisk hållbarhet – ska balanseras i förvaltningen och flera olika värden ska finnas med i den sammanvägda bedömningen inför beslut.

KsSkr 2025:6

- ♦ Rambestämmelsen konkretiseras genom förslag att i kyrkoordningen införa **en gemensam inriktning för Svenska kyrkans förvaltning av prästlönefastigheter**. Inriktningen innebär att förvaltningen av prästlönefastigheterna utifrån lokala förutsättningar ska bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap med en mångfald av bruksmetoder. Förvaltningen ska värna och främja flera värden samtidigt, såsom andliga värden, biologisk mångfald, kulturmiljö, klimatnytta, ekosystemtjänster i övrigt, social välfärd och uthållig totalavkastning. Kyrkoordningen innehåller idag en bestämmelse som handlar om att beakta naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen i skälig omfattning. Förslaget innebär att den bestämmelsen byts ut, dels för att undvika otydlighet och överlappande reglering jämfört med allmän lagstiftning (främst miljöbalken, kulturmiljölagen och skogsvårdslagen), dels till förmån för inriktningen som ger ett landskapsperspektiv och tydliggör att det finns många värden, vilka bör främjas och värnas.
- ♦ Kyrkostyrelsen anser vidare att **urfolksrättens principer ska få genomslag i Svenska kyrkans markförvaltning**. Kyrkostyrelsen föreslår därför att det i kyrkoordningen införs en ny principiell bestämmelse om hänsyn till urfolk. Denna bestämmelse innebär att det vid förvaltningen av prästlönefastigheter ska vidtas särskilda åtgärder för att främja dels *renskötselrätten och koncessionsrenskötseln*, dels den rätt urfolk har till att utöva sina andliga och kulturella traditioner i de områden där de traditionellt har bott och verkat. Bestämmelsen innebär att på principiell nivå reglera ramarna för förvaltningen av prästlönefastigheter, men innehåller inte detaljerade bestämmelser om exempelvis bruksmetoder. Bestämmelsen ger vidare stöd för olika former av åtgärder och hänsyn.
- ♦ Som en ytterligare del av hänsynen till urfolk förs även en bestämmelse in om att **den urfolksrättsliga principen om fritt och informerat förhandssamtycke ska tillämpas** vid markanvändningsåtgärder som har en direkt *och* betydande påverkan *för renskötselns bedrivande*. Under förutsättning att kyrkomötet beslutar i enlighet med detta förslag avser kyrkostyrelsen att så snart möjligt – och i samråd med bland annat samiska företrädare – utfärda närmare bestämmelser om den samplanering eller samråd som behöver ske för att leva upp till urfolksrättens princip om fritt och informerat förhandssamtycke.
- ♦ Kyrkostyrelsen föreslår att det i kyrkoordningen införs en bestämmelse som innebär att stiften vid övergripande planering som avser förvaltningen av en prästlönefastighet av särskild betydelse för en församling ska föra **dialog med berörd församling**. Syftet med denna bestämmelse är att etablera processer för dialog redan i planeringsstadiet som kan ge en ökad förståelse för församlingarnas behov och intressen.
- ♦ Förslagen förutsätter att stiften utifrån lokala förutsättningar utarbetar verksamhetsnära mål för förvaltningen, som möjliggör den ambitionshöjning som denna skrivelse syftar till. Kyrkostyrelsen avser att genom samråd vara delaktig i framtagandet av dessa mål. För att säkerställa att den samlade förvaltningen av prästlönetillgångarna över hela landet sker i enlighet med hållbarhetsdimensionerna och inriktningen ska kyrkostyrelsen **utveckla sin tillsyn till att omfatta både samråd och uppföljning av förvaltningen**. Kyrkostyrelsen föreslår också att **iakttagelser från tillsynen årligen redovisas till kyrkomötet**, som är ytterst ansvarigt för Svenska kyrkans förvaltning av prästlönetillgångarna. För att skapa

tydliga förutsättningar för kyrkostyrelsen att vidareutveckla tillsynen av förvaltningen föreslås även ett klargörande i kyrkostyrelsens bemyndigande om att utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen.

- ♦ Kyrkostyrelsen ska vidare tillämpa **nya konsolideringsregler**, i enlighet med utredningens förslag, för prästlönetillgångarna från och med bokslutet på 2025 års förvaltning av tillgångarna. Kyrkostyrelsens avsikt är att detta ska medföra förenklingar och ökad flexibilitet i tillämpningen samt underlätta stiftens förvaltning. Kyrkostyrelsen gör i övrigt bedömningen att finansieringen av omställningen mot ett mer hållbart skogsbruk behöver utredas vidare innan ett förslag kan läggas fram vid kyrkomötet. Stiftens ansvarar för att fördjupa arbetet med att utveckla en mer hållbar förvaltning av prästlönetillgångarna. Hänsyn kommer att tas till finansieringsfrågan inom ramen för uppföljningen av detta arbete.

Innehåll

KsSkr 2025:6

Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	
En hållbar skogsförvaltning för framtiden	
Kyrkostyrelsens förslag.....	

2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	
--	--

6 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag.....	
--	--

2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 46 kap. 3, 5 c, 5 d, 8, 8 a och 9 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

46 kap.

3 §

Prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Prästlönetillgångarna ska förvaltas *så att andlig, ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet balanseras*. Tillgångarna ska *förvaltas i enlighet med kristen etik och kyrkans grundläggande värderingar. Förvaltningen ska vara ändamålsenlig och resurseffektiv*.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna *och om tillsynen över förvaltningen*.

5 c §

Om kyrkostyrelsen i sin tillsyn uppmärksammar allvarliga brister i ett stifts förvaltning av prästlönetillgångarna, ska kyrkostyrelsen genom en skrivelse till kyrkomötet föreslå de åtgärder som föranleds av stiftets agerande. Till skrivelsen ska fogas ett yttrande från stiftet.

Kyrkostyrelsen ska årligen till kyrkomötet redovisa iakttagelser från tillsynen av förvaltningen.

5 d §

Kyrkostyrelsen ska minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftet för samråd om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Kyrkostyrelsen ska minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftet för samråd *och uppföljning av förvaltningen av prästlönetillgångarna*.

8 §

Vid förvaltningen av prästlönefastigheterna ska naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen beaktas i skälig omfattning.

Förvaltningen av prästlönefastigheterna ska utifrån lokala förutsättningar bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap med en mångfald av brukningsmetoder. Förvaltningen ska värna och främja flera värden samtidigt, såsom andliga värden, biologisk mång-

fald, kulturmiljö, klimatnytta, ekosystem-tjänster i övrigt, social välfärd och uthållig totalavkastning.

8 a §

Vid förvaltningen av prästlönefastigheter ska särskilda åtgärder vidtas för att främja renskötselrätten, koncessionsrenskötsel och den rätt urfolk har att utöva sina andliga och kulturella traditioner i de områden där de traditionellt har bott och verkat.

Den urfolksrättsliga principen om fritt och informerat förhandssamtycke ska tillämpas vid markanvändningsåtgärder som har en direkt och betydande påverkan för renskötsels bedrivande.

9 §

Om stiftet avser att sälja en prästlönefastighet, ska församlingen där fastigheten är belägen ges tillfälle att yttra sig i frågan.

Vid övergripande planering som avser förvaltningen av en prästlönefastighet av särskild betydelse för en församling ska stiftet föra dialog med berörd församling.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2027 i fråga om 46 kap. 8 a § andra stycket och i övrigt den 1 januari 2026.

6 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

6.1 Förändrad balanspunkt i prästlönetillgångarnas förvaltning

I detta avsnitt redogörs för kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen avseende ett förändrat ställningstagande för förvaltningen av prästlönetillgångarna. Kyrkostyrelsen har i sina överväganden utgått ifrån de förslag som presenteras i utredningen och beaktat de synpunkter på utredningen som inkommit under remissbehandlingen.

6.1.1 Fyra hållbarhetsdimensioner ska genomsyra förvaltningen

Kyrkostyrelsens förslag: Prästlönetillgångarna ska förvaltas så att andlig, ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet balanseras. Tillgångarna ska förvaltas i enlighet med kristen etik och kyrkans grundläggande värderingar. Förvaltningen ska vara ändamålsenlig och resurseffektiv. Nuvarande skrivning om att prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning utgår.

Ändrad paragraf: 46 kap. 3 § första stycket kyrkoordningen

Utredningens förslag överensstämmer delvis med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen har föreslagit att prästlönetillgångarna ska förvaltas ändamålsenligt och resurseffektivt. Vidare har den föreslagit att andlig, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet ska säkerställas i förvaltningen och att den nuvarande skrivningen om bästa möjliga uthålliga totalavkastning därmed ska utgå.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 267 yttrat sig över förslaget. Av dessa är det 96 som tillstyrker och 77 som tillstyrker delvis, medan 84 avstyrker förslaget. Därutöver är det 10 som inte har någon uppfattning.

Av stiftet är det fyra som tillstyrker utredningens förslag, medan sex stift tillstyrker delvis. Tre av stiftet avstyrker förslaget. En majoritet av stiftet ser positivt på att inkludera hänsyn till samtliga hållbarhetsdimensioner. Nästan alla stift har dock synpunkter på ordval, innebörd och formuleringen i utredningens förslag. *Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift* menar bland annat att en balansering är viktig för att förstå att alla perspektiv inte kan säkerställas i ett enskilt beslut. Vidare menar *stiftsstyrelserna i Lunds och Skara stift* att det nuvarande kravet på en uthållig totalavkastning borgar för en uthållig och därmed hållbar förvaltning. *Stiftsstyrelsen i Lunds stift* konstaterar också att ”uthållig” finns med i skogsvårdslagens portalparagraf och används i kyrkoordningen för att betona långsiktigheten i förvaltningen. Även *stiftsstyrelsen i Karlstad stift* lyfter vikten av att behålla ”uthållig”. *Stiftsstyrelsen i Visby stift*, som avstyrker utredningens förslag, menar att nuvarande lydelse bättre motsvarar utredningens bakomliggande intentioner om hållbarhet än utredningens föreslagna lydelse och att uttrycket ”kyrkans grundläggande värderingar” innehåller alla hållbarhetsdimensioner. Även *stiftsstyrelsen i Uppsala stift* anser att den av utredningen föreslagna bestämmelsen inte tjänar sitt syfte. *Stiftsstyrelsen i Stockholms stift* anför att de önskar se ett förtydligande av andlig hållbarhet. Enligt *stiftsstyrelsen i Härnösands stift* är långsiktighet och uthållighet kännetecknen för Svenska kyrkans förvaltning av prästlönetillgångarna. Vidare påtalar *stiftsstyrelserna i Lunds, Skara och Göteborgs stift* att ändamålet med prästlönetillgångarna enligt 9 § lagen om Svenska kyrkan är att ”bidra till

de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse” och ställer sig kritiska till utredningens förslag om en ”ändamålsenlig” förvaltning.

Svenska Kyrkans Unga (SKU) tillstyrker förslaget och anför att det är positivt att hållbarhetsaspekterna förstärks och att förvaltningen av skogen lyfts som en central fråga för kyrkan. *SKU* anser att hållbarhet måste ses som en helhet där de olika dimensionerna – ekologisk, ekonomisk, social och andlig – inte ställs mot varandra, utan kompletterar varandra. De lyfter särskilt att ekonomisk hållbarhet inte enbart handlar om att generera så hög avkastning som möjligt här och nu, utan om att bygga ett förvaltarskap som håller över tid. Prästlönets tillgångarna måste kunna bidra till kyrkans förkunnelse även i framtiden. *SKU* uppmuntrar därför till hållbarhetsanalys inför beslut, där samtliga dimensioner ges verklig tyngd, och efterlyser tydliga riktlinjer för detta arbete.

Världsnaturfonden (WWF) ser positivt på förslagen och betonar att de är nödvändiga för att säkerställa att samtliga hållbarhetsdimensioner respekteras och att försiktighetsprincipen i miljöbalken beaktas. Ett antal *lokala naturskyddsföreningar* har påtalat samma sak och menar att utredningen har en stor potential att göra Svenska kyrkan till ett verkligt föredöme för hållbar skogsförvaltning i Sverige. *Svenskt Friluftsliv* uttalar också sitt helhjärtade stöd för utredningen och förslagen att säkerställa en så ekologiskt, ekonomiskt, socialt och andligt hållbar skogsförvaltning som möjligt. Flera spontanyttranden har också kommit in från representanter för *Birdlife Sweden* som tillstyrker införande av de fyra hållbarhetsdimensionerna.

GS-facket, som organiserar medlemmar i skogsbruket, trä- och grafisk industri, har bland annat kommenterat social hållbarhet och anført att Svenska kyrkan borde utveckla metoder för att värna social hållbarhet med en tydlig definition som inkluderar schyssta villkor och sysselsättning. Skarpa regler kring kollektivavtal och upphandling anser *GS-facket* är bra, men inte tillräckligt, eftersom problemet är att kollektivavtal sällan efterlevs.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Ett förändrat ställningstagande

Ordet förvalta antyder att ta hand om och sköta om något värdefullt som ska bestå över tid, ofta för någon annans räkning. Till hjälp för att ta ansvar har Svenska kyrkan inom vår evangelisk-lutherska tradition etik i vilken människovärdesprincipen och förvaltarskapstanken samspelar. Den är förankrad i det som är gemensamt för människor av olika trosuppfattningar och ideologier samtidigt som Jesu kärleksbudskap, liv och gärning har avgörande betydelse.

Människovärdesprincipen bygger på övertygelsen om människans värde och okränkbarhet, ett unikt värde som varje människa har just i egenskap av att vara människa. Den teologiska grunden för denna princip är tron på att varje människa är skapad till Guds avbild.

Förvaltarskap är ett viktigt teologiskt tema med stark relevans för skog- och markförvaltning. De tillgångar Svenska kyrkan förfogar över är gåvor från Gud, som ska användas i tjänst för medmänniskor och skapelsen. Förvaltarskapstanken innebär både att använda naturtillgångar för att tillgodose människors och samhällets behov och att vårda naturen med tanke på dess egenvärde och framtida generationers behov. Som kyrka kan vi ta det ansvar som behövs för att trygga kommande generationers och hela skapelsens möjlighet till liv och överlevnad.

Ändamålet med prästlönets tillgångarna är att avkastningen från dess förvaltning ska bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. Detta framgår av 9 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan och återges även i 46 kap. 1 §

kyrkoordningen. Prästlönetillgångarnas lagstadgade ändamål relaterar därmed till *varför* Svenska kyrkan förvaltar denna egendom och innebär vidare att den avkastning som prästlönetillgångarna genererar ska användas för ändamålet med förvaltningen och inget annat.

Kyrkostyrelsen konstaterar dock att det i lag inte är reglerat att avkastningen ska uppnå någon viss nivå. Vidare har staten överlämnat till Svenska kyrkan att närmare reglera förvaltningen av prästlönetillgångarna. Kyrkostyrelsen menar att detta innefattar *hur* egendomen förvaltas, det vill säga vad som görs och hur det görs.

Oaktat hur respektive stift har tolkat kyrkoordningen och utifrån detta utformat sin förvaltning, anser kyrkostyrelsen att det i ljuset av det förändrade ställningstagande som krävs av hela samhället i miljö- och klimatfrågor behövs en förändrad balanspunkt i prästlönetillgångarnas förvaltning. Kyrkostyrelsen föreslår därför att 46 kap. 3 § kyrkoordningen bör innehålla nya ramar för förvaltningen av prästlönetillgångarna. Dessa ska bygga på Svenska kyrkans fyra hållbarhetsdimensioner och grundläggande värderingar. Mot denna bakgrund bör nuvarande huvudfokus på ekonomisk avkastning från förvaltningen tonas ned i rambestämmelsens lydelse.

Fyra hållbarhetsdimensioner

Utredningen har föreslagit att andlig, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet ska *säkerställas* i förvaltningen. Utredningen angav att begreppet *säkerställa* exempelvis innebär att se till att den beslutade hänsynen som ska visas i samband med olika skogsbruksinsatser faktiskt tas av den som utför åtgärden.

Med anledning av det stora antalet kommentarer från remissinstanser om ordval, innebörd och formuleringen i utredningens förslag gör kyrkostyrelsen följande bedömning. Att skriva ut de fyra hållbarhetsdimensionerna i kyrkoordningen tydliggör en förändrad balanspunkt i förvaltningen av prästlönetillgångarna och skapar nya ramar för utveckling mot en mer hållbar markförvaltning.

Kyrkostyrelsen menar dock, i likhet med flera remissinstanser, att det i ett enskilt beslut kan vara en utmaning att säkerställa hållbarhet utifrån samtliga fyra dimensioner, eftersom begreppet *säkerställa* ger uttryck för ett så kallat resultatkrav. I det enskilda fallet kan det på samma sätt vara en utmaning att göra en så jämn avvägning som möjligt mellan de olika dimensionerna av hållbarhet. Kyrkostyrelsen vill emellertid, i likhet med utredningen, framhålla att alla fyra hållbarhetsdimensioner ska bedömas såväl självständigt som tillsammans, samtidigt som andlig hållbarhet ska genomsyra tolkningen av de övriga hållbarhetsdimensionerna.

I *Svenska kyrkans färdplan för klimatet* är ett av etappmålen om skog och mark att prästlönetillgångarna ska tillvarata den brukade skogens produktionspotential för ökad klimatnytta på kort och lång sikt. Vidare ska samtliga åtgärder för klimatnytta inom förvaltningen av skog och mark ha en balans mellan ekologiska, sociala, ekonomiska och andliga värden. Kyrkostyrelsen föreslår därför, i likhet med förslag som framförts av remissinstanserna, att en lämpligare formulering är att andlig, ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet ska *balanseras* i förvaltningen.

Detta innebär att hållbarhetsdimensionerna ska utgöra en utgångspunkt för stiftens överväganden och beslutsfattande och tydliggör att flera olika värden ska finnas med i den sammanvägda bedömningen. Det kan exempelvis påverka vilka underlag som inhämtas inför beslut och vilka kompetenser som deltar i beredningen.

Kyrkostyrelsen instämmer vidare i utredningens beskrivning av de överväganden som behöver göras till följd av att hållbarhetsdimensionerna skrivs in i kyrkoordningen. Vid förvaltningen av skogsmark innebär det att en avvägning alltid behöver göras av det specifika skogsbeståndets olika värden i relation till beslutade mål och

inriktning, dess geografiska läge, placering i ett större landskap och förutsättningar för att värna olika värden på platsen.

Exempelvis kan skogens ickemonetära värde för biologisk mångfald – som habitat för en hotad art eller ett geografiskt områdes betydelse för sammanhängande livsmiljöer för djur och växter i landskapet – ges företräde framför ekonomisk avkastning vid avverkning. Stiften kan då välja att betona hänsynen till ekologiska värden. Det kan också handla om att tätortsnära skog brukas och sköts på ett sätt som i första hand värnar sociala värden och främjar den lokala församlingens behov och församlingsbors tillgång till natur, trots att marken exempelvis skulle kunna säljas och nyttjas för bebyggelse.

Närmare innebörd av andlig, ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet

I *Ett biskopsbrev om klimatet* skriver biskoparna följande: ”Klimatkrisen är sannolikt den största gemensamma utmaningen som mänskligheten någonsin stått inför. Den påverkar oss alla som lever under samma himmel, på samma jord [...] Vi måste alla ompröva vårt sätt att tänka kring livsstil, välfärd, hållbarhet och rättvisa: för skapelsens skull, för livets skull, för våra barnbarns och deras barnbarns skull.” (s. 13). I slutet av biskopsbrevet uppmanar biskoparna Svenska kyrkans församlingar, stift och den nationella nivån att ”låt[a] en teologiskt reflekterad syn på skapelsen prägla den ekonomiska förvaltningen av aktier, skog och mark för att minska klimatpåverkan och påskynda klimatomställningen.” (s. 95).

Denna teologiskt reflekterade syn på skapelsen fångas i uttrycket *andlig hållbarhet*. Talet om andlig hållbarhet är rotat i Bibelns sätt att beskriva skapelsen och människan. Till denna teologiska grund hör att allt som finns är skapat och älskat av Gud, att skapelsen är en gåva från Gud genom vilken Gud möter oss och ger sig till känna, att människan har ansvar att förvalta jorden men inte är dess centrum. För att vår förvaltning ska vara andligt hållbar behöver därför ett antropocentriskt perspektiv, där människan är alltings centrum, ersättas av ett bibliskt förankrat skapelseorienterat perspektiv, vilket fogar oss samman med den övriga skapelsen och med kommande generationer.

Andlig hållbarhet handlar om det som görs på lång sikt. Det innebär en kritik av kortsiktiga intressen och en kallelse till livsstilsförändringar och till ett förvalterskap som gagnar det gemensamma goda. En andligt hållbar förvaltning föds ur ett förhållningssätt gentemot skapelsen präglad av vördnad och varsamhet, förundran och tacksamhet.

Med andlig hållbarhet avses i denna bestämmelse en förvaltning som med varsamhet brukar egendomen utan att det sker på ett sätt som äventyrar kommande generationers livsförutsättningar eller andra arters livsvillkor. Att finna en långsiktig balans mellan dimensionerna kan också vara ett uttryck för andlig hållbarhet.

Utredningen angav att andlig hållbarhet i förvaltningen påverkar bedömningar, beslut och handlande, och att så kallade mjuka värden uppmärksammas än mer i förvaltningen. Utredningen förespråkade åtta principer som vägledning vid beaktande av andlig hållbarhet i relation till ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet: 1. *Långsiktighet* i vilken förvaltningen har framtidsperspektiv som värnar skapelsen, stärker naturens resiliens mot klimatförändringar, främjar både den biologiska mångfalden och klimaträttvisa. 2. *Flexibilitet* i betydelsen att kyrkan alltid kan ompröva och hitta nya vägar framåt i förvaltningen i linje med insikten om att vi människor gör gott för skapelsen och samtidigt kan förbättra oss. 3. *Respekt och måttfullhet* som gör att förvaltningen visar stor respekt för skapelsen med måttfullt nyttjande av densamma. 4. *Försiktighet* som ger förvaltningen hjälp att stanna upp vid osäkerhet om huruvida

åtgärder som planeras är andligt hållbara. 5. *Ödmjukhet och mod* som ger förvaltningen vägledning i att vara ödmjuk inför att vi både har ett klimatnödläge och en hotad biologisk mångfald, och mod att ställa om och söka nya vägar framåt för att bidra till skapelsens överlevnad. 6. *Dialog och försoning* bör präglade samtal och arbetsätt i förvaltningen, med främjande av förståelse och samverkan mellan olika sammanhang. 7. *Barns och ungas andlighet* ska värnas i relation till skog och mark. 8. Slutligen lyfte utredningen fram att förvaltningen ska bidra till att främja människors *hopp* för framtiden, stärka människors livsmod och bidra till engagemang för den omställning vi alla behöver vara en del av som skapande medskapare.

Mot bakgrund av resonemanget om andlig hållbarhet ovan, som vilar på viktiga teologiska resonemang i utredningen, begränsat återgivet i denna skrivelse, samt biskopsbrevet om klimatet, och som arbetats fram tillsammans med biskopsmötet, bedömer kyrkostyrelsen att andlig hållbarhet är avgörande för omställningen av förvaltningen. Kyrkostyrelsen menar vidare att den mest lämpliga ordningen för hållbarhetsdimensionerna i bestämmelsen bör vara *andlig, ekologisk, social och ekonomisk* hållbarhet, vilket speglar den bibliska berättelsen och Svenska kyrkans grundläggande värderingar.

Kyrkostyrelsen vill vidare tillägga att andlig hållbarhet är ett dynamiskt och levande begrepp som kan omprövas och utvecklas över tid, i pågående samtal och reflektion. Denna hållbarhetsdimension ger både uttryck för metoden (en inställning som präglar hur arbetet i stiftet bör ske) och för uppgiften (ett ansvarskännande över generationsgränserna som präglar inställningen till övriga hållbarhetsdimensioner).

Med *ekologisk hållbarhet* avses bland annat värnande av livskraftiga habitat och livsmiljöer för olika arter och naturtyper, kvaliteter inom dessa habitat och livsmiljöer, främjande av sammanhängande livsmiljöer och stärkande av strukturer för att upprätthålla ekosystemtjänster. Hållbarhet, ur det ekologiska perspektivet, förutsätter att det finns en kontinuerlig tillgång över tid till sådana livsmiljöer som behövs, det vill säga utan stora avbrott i skogsekosystemen med dess strukturer och funktioner. I den ekologiska hållbarheten ingår klimatnytta som en ekosystemtjänst, genom att öka kolinlagringen och därmed begränsa klimatförändringarna.

Med *social hållbarhet* avses, enligt utredningen, ett nyttjande som bidrar till att stärka människor och social välfärd, och som stärker delaktighet och social inkludering. Kyrkostyrelsen vill tillägga att inom den sociala dimensionen faller även sådant som ibland kallas för sociala värden. Skogen är värdefull för människors livskvalitet, hälsa och personliga välfärd, men även för att främja företagande, sysselsättning och goda arbetsvillkor. Inom denna dimension ryms även hänsyn till berörda lokalsamhällen, såsom samebyar, och hänsyn till kulturmiljövärden. Social välfärd, som ingår i den sociala hållbarheten, speglar att skogen är värdefull för att främja företagande, sysselsättning och goda arbetsvillkor för såväl svensk som utländsk inhyrd arbetskraft.

Med *ekonomisk hållbarhet* menas ett väl avvägt och uthålligt nyttjande av resurser så att de kan komma till nytta både på kort och lång sikt utan att äventyra framtida generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Det innebär också att nyttja och sköta resurserna på ett sätt så att de skapar nya värden på sikt.

Kristen etik och kyrkans grundläggande värderingar

I bestämmelsen framgår idag att prästlönetillgångarna ska förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar. Till hjälp för att ta ansvar har Svenska kyrkan inom vår evangelisk-lutherska tradition etik i vilken människovärdesprincipen och förvaltarskapstanken samspelar. Den är förankrad i det som är gemensamt för människor av olika trosuppfattningar och ideologier samtidigt som

Jesu kärleksbudskap, liv och gärning har avgörande betydelse. Kyrkostyrelsen föreslår därför att bestämmelsens lydelse förtydligas så att det som avses är att tillgångarna ska förvaltas i enlighet med kristen etik och kyrkans grundläggande värderingar.

Ändamålsenligt och resurseffektivt

Det är centralt för kyrkostyrelsen att prästlönetillgångarna förvaltas på ett effektivt sätt. Detta behov uttrycks i nuvarande lydelse, och dess förarbeten, genom uttrycket ”så effektivt som möjligt”. Det innebär att prästlönetillgångarna ska förvaltas sakkunnigt, att förvaltningsorganisationen utformas på ett ändamålsenligt sätt och att resurser används ansvarsfullt.

Utredningen föreslog i stället formuleringen att prästlönetillgångarna ska förvaltas ”ändamålsenligt och resurseffektivt”, vilket skulle ersätta den nuvarande skrivningen ”så effektivt som möjligt”. Utredningen menade att en ändamålsenlig förvaltning innebär att det sker på ett lämpligt och funktionellt sätt så att tillgångarna kommer till nytta med beaktande av att det kan finnas olika nyttor. Det innebär också att stiftens nyttjar den samlade sakkunskapen rörande hållbarhet som finns hos stiftens och att berörda församlingars synpunkter om markens användning och lokala behov beaktas.

Flera remissinstanser har framfört synpunkten att begreppet *ändamålsenligt* medför en otydlighet om vad som menas, eftersom detta kan blandas ihop med det ändamål som prästlönetillgångarna har i lag, det vill säga att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. Kyrkostyrelsen har förståelse för denna synpunkt, men menar i likhet med utredningen att *ändamålsenlig* bör förstås som en lämplig metod, eller ett sätt att arbeta, för att uppnå något avsett.

Mot bakgrund av att rambestämmelsen i 46 kap. 3 § kyrkoordningen föreslås ändras så att de fyra hållbarhetsdimensionerna ska balanseras i förvaltningen instämmer kyrkostyrelsen i utredningens beskrivning av en ändamålsenlig förvaltning. Begreppet *ändamålsenlig* ger uttryck för att förvaltningen sker på ett lämpligt och funktionellt sätt så att tillgångarna kommer till nytta med beaktande av att det kan finnas olika värden.

Kyrkostyrelsen anser vidare att den av utredningen föreslagna lydelsen, ”ändamålsenligt och resurseffektivt”, samlat ger ett tydligare uttryck för vikten av en ändamålsenlig, sakkunnig och ansvarsfull förvaltningsorganisation. Mot bakgrund härav föreslår kyrkostyrelsen att den nuvarande formuleringen, ”så effektivt som möjligt”, byts ut mot de begrepp som utredningen har föreslagit.

Kyrkostyrelsen vill också betona att dessa begrepp därmed relaterar till utformningen av förvaltningen av prästlönetillgångarna och inte till tillgångarna som sådana. För att det ska framgå föreslår kyrkostyrelsen därför formuleringen att det är *förvaltningen* som ska vara ändamålsenlig och resurseffektiv.

6.1.2 En gemensam inriktning för förvaltningen av prästlönefastigheterna

Kyrkostyrelsens förslag: En gemensam inriktning införs i kyrkoordningen för förvaltningen av prästlönefastigheter. Förvaltningen av prästlönefastigheterna ska utifrån lokala förutsättningar bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap med en mångfald av bruksmetoder. Förvaltningen ska värna och främja flera värden samtidigt, såsom andliga värden, biologisk mångfald, kulturmiljö, klimatnytta, ekosystemtjänster i övrigt, social välfärd och uthållig totalavkastning. Inriktningen ger uttryck för en förändrad balanspunkt och konkretiserar de fyra hållbarhetsdimensionerna i markförvaltningen.

Bestämmelsens nuvarande lydelse som föreskriver att naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen ska beaktas i skälig omfattning vid förvaltningen av prästlönefastigheterna utgår.

Ändrad paragraf: 46 kap. 8 § kyrkoordningen

En gemensam inriktning för förvaltningen av prästlönefastigheterna införs i kyrkoordningen

Utredningens förslag överensstämmer delvis med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen har föreslagit att kyrkostyrelsen ska anta en målformulering för Svenska kyrkans skogsbruk och att lydelsen ska vara följande: ”Svenska kyrkans skogsbruk ska bidra till att skapa ett varierande och multifunktionellt landskap med en mångfald av bruksmetoder där fler värden kan levereras samtidigt, såsom andliga värden, ekonomisk avkastning, biologisk mångfald, klimatnytta, ekosystemtjänster i övrigt och social välfärd.”

Utredningens ambition med en målformulering var bland annat att en sådan bidrar till en samlad, enig, och i förlängningen starkare kyrka, där barn och ungas perspektiv ges en framträdande roll. Utredningen uttryckte förhoppningen att förvaltningen av prästlönetillgångarna ska integreras i den samlade verksamheten och bli hela kyrkans ansvar och skapa en kraftsamling för hållbarhet där också församlingarna ges en aktiv roll i förvaltningen av naturresurser. Utredningen angav vidare att det handlar om att rusta för framtiden, inte att döma det som varit, och att genom *ansvarstagande* och aktiv *handling* bidra till *hopp*. Utredningen konstaterade att en ansvarstagande aktör måste hantera pågående kriser inom klimat och biologisk mångfald genom att bidra till att minska klimatavtrycket, genomföra klimatanpassningsåtgärder och att minska påverkan på den biologiska mångfalden. Den fann att Svenska kyrkan behöver förvalta skogen varsammare och mer naturnära så att den biologiska mångfalden kan återhämta sig, att habitat inte ytterligare försvagas och spridningsvägarna mellan habitat kan förbättras. Det skulle, enligt utredningen, innebära att större sammanhängande geografiska områden bör skyddas, ett varsammare brukande med mer varierade skötselmetoder och ökad grad av hänsyn, ett systematiskt arbete med inventering av arter, restaurering och återskapande av habitat samt att verka för att ett landskapsperspektiv används i brukandet.

Utredningen har dock inte föreslagit att målformuleringen ska införas i en kyrkoordningsbestämmelse, utan i stället beslutas av kyrkostyrelsen. Som skäl för kyrkostyrelsen att besluta om ett mål angav utredningen att det finns ett stort värde i att Svenska kyrkan har ett samlat förhållningssätt i sitt skogsbruk, som bygger på en ny balanspunkt mellan de fyra hållbarhetsdimensionerna. Utredningen ansåg att målet bör gälla även den skogsmark som ägs av Svenska kyrkan (till exempel av församlingar).

Utöver målformuleringen föreslog utredningen ett antal kvantitativa (procentsatta) indelningar i olika brukningsmetoder. I samband med detta la utredningen fram ett förslag om ändring i 46 kap. 3 § andra stycket kyrkoordningen som innebär att kyrkostyrelsen ska ges möjlighet att fatta beslut om mål och inriktning.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 257 yttrat sig över förslaget om mål och inriktning för förvaltningen. Av dessa är det 98 som tillstyrker och 49 som tillstyrker delvis, medan 94 avstyrker förslaget. Därutöver är det 16 som inte har någon uppfattning.

Av stiftet är det tre som tillstyrker förslaget och ett stift som tillstyrker ”med kommentar”, medan två stift tillstyrker delvis. Sju stift avstyrker förslaget. *Stiftsstyrelserna i Strängnäs och Linköpings stift* ställer sig bakom den övergripande målsättningen. *Stiftsstyrelsen i Luleå stift* menar att det föreslagna målet är bra och ligger väl i linje med hur stiftet arbetar redan idag. De anför samtidigt att olika tolkningar av de begrepp som föreslås har bidragit till att skapa konflikter kring skogsbruk i stort. Begreppet ”klimatnytta” kan betyda både att skogen ska stå kvar ”för alltid” och att den tvärtom ska brukas ganska intensivt. Detta ställer därmed stora krav på ett gemensamt arbete med uttolkning och metodutveckling. *Stiftsstyrelsen i Skara stift* har kommenterat att det är kyrkomötet som ska besluta om inriktning för förvaltningen av prästlönetillgångarna och av kyrkan ägd skog, inte kyrkostyrelsen. Delegationen ska gå från kyrkomötet till stiftet, där brukningsmetoder anpassas efter de lokala förutsättningarna. Målet är att öka ambitionsnivån och främja den biologiska mångfalden, inte att detaljstyra brukningsmetoder. Dessa brukningsmetoder är inte mål utan medel för att uppnå de effekter som Skara stift strävar efter. *Stiftsstyrelserna i Visby, Växjö, Karlstad, Uppsala och Lunds stift* anser inte att kyrkostyrelsen ska besluta om mål och inriktning utan att beslut ska fattas på stiftsnivå. Det av utredningen föreslagna målet är naturliga delar av dagens skogsförvaltning. Alla värden ska balanseras utifrån de geografiska förutsättningarna. I liknande ordalag har *stiftsstyrelsen i Härnösands stift* kommenterat att ett sådant mål inte behöver regleras i kyrkoordningen. *Stiftsstyrelsen i Växjö stift*, som avstyrker förslaget, anför vidare att det inte är en rimlig ordning att ett tillgångsslag särbehandlas genom att kyrkostyrelsen fastställer detaljerade nationella mål för skogen, men inte för andra tillgångsslag, när samtliga tillgångsslag behöver ställas om, inte bara skogsbruket. *Stiftsstyrelsen i Göteborg stift* kommenterar att Svenska kyrkans skogsbruk bidrar med en mångfald av nyttor, idag och för framtiden, vilket kännetecknar en långsiktig förvaltning. Vilka nyttorna är och hur de prioriteras förändras och utvecklas över tid. I en långsiktig förvaltning ställs olika nyttor ibland emot varandra och avvägningar och vägval behöver göras. Stiftet anser att mål för förvaltningen, avvägningar och beslut görs bäst på stiftsnivå genom de styrdokument, verksamhetsplaner och budgetar som styr förvaltningen av prästlönetillgångarna. Att ställa om för fort skulle få för negativa ekonomiska konsekvenser.

Världsnaturfonden (WWF) har anført att om kyrkostyrelsen beslutar om mål och inriktning för förvaltningen av prästlönetillgångarna så ger det en möjlighet till överblick och landskapsperspektiv, något som WWF ser som viktigt i förvaltningen av Svenska kyrkans skogar. Vidare har *SLU Artdatabanken* anført följande: ”Att sträva efter ett mer varierat och multifunktionellt landskap kommer bidra till både biologisk mångfald, klimatnytta, långsiktig hållbar avkastning, klimatanpassning, andra ekosystemtjänster inklusive sociala, kulturella, estetiska och andliga värden.”

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkoordningen bör innehålla nya ramar för förvaltningen av prästlönetillgångarna, genom att utgå ifrån andlig, ekologisk, social och ekonomisk

hållbarhet. Kyrkostyrelsen bedömer att det är viktigt att de fyra hållbarhetsdimensionerna omsätts i praktiken utifrån ett gemensamt förhållningssätt. Kyrkostyrelsen menar därför att denna förändrade balanspunkt för förvaltningen medför ett behov av att konkretisera hållbarhetsdimensionerna för markförvaltningen av prästlönefastigheterna. Detta särskilt mot bakgrund av att förvaltningen sker inom tretton självständiga stift. Kyrkostyrelsen instämmer därmed i utredningens uppfattning om behovet av en samlad och enig kyrka gällande vad Svenska kyrkans markförvaltning står för.

Utredningen föreslog att kyrkostyrelsen ska besluta om mål och inriktning för förvaltningen av skog. Utredningens föreslagna målformulering är i det närmaste en kodifiering av det förhållningssätt till förvaltningen som många av stiftens ger uttryck för i sina remissvar. Kyrkostyrelsen föreslår därför, med beaktande av remissvaren, att en omarbetad version av utredningens målformulering bör antas som en i kyrkoordningen gemensam inriktning som omfattar all markförvaltning, det vill säga såväl skog som jord och övrig mark. Inriktningen ska syfta till att skapa en gemensam utgångspunkt som uttrycker vad Svenska kyrkans markförvaltning strävar efter.

Den föreslagna inriktningen tydliggör att många olika värden är viktiga, däribland biologisk mångfald och kulturmiljö, och att dessa ska *värnas och främjas*. Inriktningen ger vidare exempel på några av de värden som är viktiga, men ska inte uppfattas som en uttömmande lista. Det är därmed naturligt att förutsättningarna på platsen får betydelse för vad som blir relevant för respektive stift. Finns det till exempel fornlämningar får det betydelse jämfört med om så inte är fallet. Är det en tätortsnära skog med högt rekreativt värde kan det få betydelse för valda brukningsmetoder jämfört med om skogen inte är tätortsnära.

Förslaget innebär inte någon detaljreglering om hur skog och jord ska brukas. Kyrkostyrelsen betonar att stiftens även fortsättningsvis, med hållbarhetsdimensionerna och inriktningen som utgångspunkt, ska besluta om detaljerna i förvaltningen utifrån *lokala förutsättningar*.

Med ett *varierande och multifunktionellt landskap* menas landskap som tjänar flera syften eller ändamål samtidigt. Där finns plats för olika miljöer och olika former av markanvändning, såväl jordbruk och skogsbruk, som exempelvis bebyggelse och energiproduktion.

En *mångfald av brukningsmetoder* relaterar till den del av marken som brukas, det vill säga genom jordbruk eller skogsbruk. Brukningsmetoder är ett brett begrepp som ska omfatta olika sätt att bruka marken. Detta mosaikartade landskap, som inriktningen ger uttryck för, bidrar också till större motståndskraft mot klimatförändringar och minskad påverkan på den biologiska mångfalden och höjer generellt kvalitén på ekosystemen.

Andliga värden har här ingen annan innebörd än i den föreslagna 46 kap. 3 § kyrkoordningen.

Med *biologisk mångfald* avses såväl mångfald av ekosystem som mellan och inom arter. Vad som omfattas av begreppet *kulturmiljö* ska inte ha någon annan innebörd än vad som gäller enligt allmän lagstiftning.

Ekosystemtjänster kan definieras på flera sätt och får här förstås som ett brett begrepp som omfattar olika produkter och tjänster som ekosystemen ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Ekosystemtjänster omfattar allt ifrån att bidra med råvaror, ge en stabil och hälsosam naturmiljö, jämna ut effekterna av störningar och extremväder genom exempelvis vattenreglering och kolbindning, ge oss upplevelserikedom och livskvalitet i form av friluftsliv, rekreation och upplevelser av natur- och kulturarv samt mer allmänt ge utrymme för ekosystemen och livsmiljöer.

Klimatnytta är en av flera ekosystemtjänster som är värd att lyfta fram särskilt i och med skogens potential för att begränsa klimatförändringarna, exempelvis genom

att öka kolinlagringen. Svenska kyrkans intention här är att göra gott och eftersträva bästa klimatnytta grundat på bästa tillgängliga forskning och vetenskap.

Social välfärd, som ingår i den sociala hållbarheten, speglar att skogen är värdefull för att främja företagande, sysselsättning och goda arbetsvillkor för såväl svensk som utländsk inhyrd arbetskraft.

Uthållig totalavkastning relaterar till ekonomisk hållbarhet och därmed ett väl avvägt och uthålligt nyttjande av resurser så att de kan komma till nytta både på kort och lång sikt utan att äventyra framtida generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Detta innebär bland annat att sträva efter en något snär jämn nivå på totalavkastningen över tid, vilket bidrar till en förutsebarhet för församlingarna vid utdelning av avkastningen.

För tydlighetens skull vill kyrkostyrelsen betona att denna inriktning, till skillnad från utredningens förslag, endast gäller prästlönefastigheterna, som är prästlönetillgångar och som regleras av 46 kap. kyrkoordningen. Inriktningen är inte bindande för annan markförvaltning, till exempel skog- och jordbruksmark som ägs av en församling och som därigenom inte regleras av 46 kap. kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen menar dock att detta förstås inte hindrar att inriktningen också tillämpas på eget initiativ även vid denna markförvaltning som bedrivs av Svenska kyrkans församlingar, pastorat och stift.

Lagkrav om kulturmiljö och biologisk mångfald gäller före kyrkoordningen

Utredningens förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen har föreslagit att nuvarande lydelse justeras och kompletteras, så att biologisk mångfald ska skyddas i förvaltningen och kulturmiljövårdens intressen beaktas. Nuvarande skrivning om ”skälig omfattning” ska enligt utredningens förslag utgå. Utredningen har även föreslagit att införa ett andra stycke i bestämmelsen innebärande att förvaltningen ska vidta de skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått som behövs för att motverka skada för naturmiljö- och kulturmiljövården.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 267 yttrat sig över förslagen att stärka skyddet av biologisk mångfald och kulturmiljö. Angående förslaget att skyddet av biologisk mångfald stärks är det 98 som tillstyrker och 43 som tillstyrker delvis, medan 112 avstyrker förslaget. Därutöver är det 14 som inte har någon uppfattning. Angående förslaget att skyddet av kulturmiljö stärks är det 100 som tillstyrker och 40 som tillstyrker delvis, medan 115 avstyrker förslaget. Därutöver är det 12 som inte har någon uppfattning.

Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 277 yttrat sig över förslaget att införa en försiktighetsprincip. Av dessa är det 104 som tillstyrker och 36 som tillstyrker delvis, medan 122 avstyrker förslaget. Därutöver är det 15 som inte har någon uppfattning.

Angående förslagen att stärka skyddet för biologisk mångfald och kulturmiljö är det ett av stiftet som tillstyrker utredningens förslag och ett stift som tillstyrker ”med kommentar”, medan tre av stiftet tillstyrker förslaget delvis. Sex stift avstyrker förslaget. *Stiftsstyrelsen i Luleå stift* ställer sig bakom förslagets syfte och inriktning och menar att det utifrån dagens klimatnödläge, och insikten om att många arter av både djur och växter är hotade, är bra att skyddet för biologisk mångfald stärks. Stiftet påpekar dock att det är viktigt att en sådan bestämmelse utformas på ett sätt som inte ökar gapet mellan förväntningarna på hur förvaltningen ska ske och vad som är praktiskt genomförbart. *Stiftsstyrelsen i Lunds stift*, som är ett av stiftet som avstyrker förslaget, tar fasta på risken för detta gap och menar att ordet ”ska” inte kan användas

i detta sammanhang då det omöjliggör åtgärder i skogen överhuvudtaget eftersom biologisk mångfald finns på all mark och i alla miljöer. Något som även *stiftsstyrelserna i Skara, Karlstad, Uppsala och Stockholms stift* betonar. *Stiftsstyrelserna i Lunds, Göteborgs och Skara stift* menar att det är rimligt att hänsyn till naturvården tas i skälig omfattning. *Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift* betonar därtill att begreppet ”naturvårdens intresse” i nuvarande bestämmelse även rymmer hänsyn till biologisk mångfald. Ett perspektiv som även *stiftsstyrelsen i Härnösands stift* lyfter. *Stiftsstyrelsen i Växjö stift* ställer sig frågande till om denna extra reglering behövs och avstyrker därför förslaget. Stiftet menar att skrivningen ”bästa möjliga uthålliga totalavkastning” i praktiken innebär att det är nödvändigt att säkerställa att naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen beaktas. *Stiftsstyrelsen i Strängnäs stift* anför att det finns en risk att de olika hållbarhetskriterierna kommer i andra hand i förhållande till den biologiska mångfalden. Även *stiftsstyrelsen i Visby stift* ser risker med att den föreslagna skrivningen kan omöjliggöra en balansering av perspektiven eftersom det kan tolkas som att biologisk mångfald alltid ska prioriteras framför övriga värden.

Angående förslaget att införa en försiktighetsprincip i förvaltningen är det ett stift som tillstyrker utredningens förslag och ett stift som tillstyrker ”med kommentar”, medan tio stift avstyrker förslaget. Ett av stiftet uppger att de saknar uppfattning. Flera stift anför att skogsbruk alltid, i någon mån, medför påverkan på naturmiljön och att en reglering i kyrkoordningen motsvarande utredningens förslag i praktiken skulle innebära att ett aktivt skogsbruk omöjliggörs. Majoriteten av stiftet betonar också att detta i hög utsträckning är något som regleras i gällande lagstiftning, certifieringsregler och andra bestämmelser. *Stiftsstyrelsen i Luleå stift* menar att de inte har något att invända i sak, men ställer sig samtidigt frågande till om denna bestämmelse verkligen tillför något. Enligt stiftet bör det ligga i den föreslagna formuleringen, om att skydda biologisk mångfald och beakta kulturmiljövårdens intressen, att detta inbegriper att iakttä försiktighet och vidta de åtgärder, begränsningar och försiktighetsmått som detta kräver.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen konstaterar inledningsvis att det i den allmänna lagstiftningen finns bestämmelser som ger uttryck för skydd av kulturmiljö och biologisk mångfald. I 1 § skogsvårdslagen anges att skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden ”behålls”. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen (med vilket avses rennäringens, kulturmiljövårdens, rekreations- och friluftsinteresset samt naturvårdens intresse i vidare betydelse).

I 1 kap. 1 § kulturmiljölagen (1988:950) anges vidare att det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön. Kulturmiljölagen syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Ansvar för kulturmiljön delas av alla. Enligt kulturmiljölagen ligger ett särskilt ansvar bland annat på markanvändare att ”se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas”.

I 1 kap. 1 § miljöbalken anges att miljöbalken ska tillämpas så att bland annat ”värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas”. Vidare anges i 2 kap. 3 §, den så kallade försiktighetsprincipen, bland annat att ”[a]lla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.” Försiktighetsprincipen gäller, enligt 2 kap. 7 §

miljöbalken, ”i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla [den]. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.” Utöver miljöbalken finns en lång rad andra krav, till följd av artskyddsbestämmelser eller EU:s naturrestaureringsförordning (EU) 2024/1991, som kan innebära begränsningar i valfriheten i brukningsmetoder på olika sätt.

Vid en jämförelse av vad som anges i allmän lag bedömer kyrkostyrelsen att det kan vara otillräckligt att föreskriva att naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen ska beaktas i skälig omfattning, vilket är den nuvarande lydelsen av 46 kap. 8 § kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen anser därför att bestämmelsen, i sin nuvarande lydelse, ska utgå. Kyrkostyrelsen bedömer vidare att utredningens föreslagna lydelse inte heller är lämplig då den kan skapa en otydlighet om hur den ska tolkas och vad som gäller, på grund av likheten med försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § miljöbalken.

I förarbetena till kyrkoordningen framgår bland annat att Svenska kyrkan som fastighetsförvaltare har att rätta sig efter många regler som samhället ställer upp för markägare i allmänhet. Eftersom kyrkans markinnehav är betydande och spritt över hela landet är det dessutom viktigt på vilket sätt efterlevnaden sker eftersom detta i vissa fall kan ha opinionsbildande effekt. Vidare konstaterades som exempel på detta att hänsynen till naturvården och kulturmiljövården hade blivit allt viktigare och att Svenska kyrkan hade en hög ambition i dessa frågor. Kyrkoordningen skulle därför innehålla klart formulerade förvaltningsmål och det var viktigt att kyrkoordningens regler karaktäriserades av en nutida syn på såväl kapitalförvaltning som jord- och skogsbruksförvaltning (SKU 1998:5 s. 97).

Kyrkostyrelsen menar att detta visar på vikten av en närmare reglering av dessa frågor i kyrkoordningen, men att den behöver utformas både utifrån dagens förutsättningar och utifrån förslaget om införande av de fyra hållbarhetsdimensionerna. Kyrkostyrelsen vill också framhäva att Svenska kyrkan ska hålla en hög ambitionsnivå och inte enbart utgå ifrån lagens minimikrav.

Vidare anser kyrkostyrelsen, i likhet med flera av remissinstanserna, att biologisk mångfald och kulturmiljö ryms inom ekologisk och social hållbarhet som föreslagits genomsyra förvaltningen genom de fyra hållbarhetsdimensionerna. Enligt kyrkostyrelsens förslag om gemensam inriktning, som redogjorts för ovan, ska därigenom biologisk mångfald och kulturmiljö – jämte andra värden – värnas och främjas i förvaltningen av prästlönefastigheter. Utifrån detta finns det ett stort utrymme för stiftet att utforma verksamhetsnära mål som omsätter kyrkoordningens ambitionsnivå i praktiken. Kyrkostyrelsen kommer också, genom förslag i denna skrivelse, i sin uppföljning inom tillsynen kunna följa på vilket sätt stiftet arbetar med att värna och främja de olika värden som anges i den gemensamma inriktningen.

Mot denna bakgrund bedömer kyrkostyrelsen, som redogjorts för ovan, att i stället för att ändra lydelsen i befintlig bestämmelse om natur- och kulturmiljövård, byta ut den mot en omarbetad version av utredningens föreslagna målformulering. Kyrkostyrelsen menar att inriktningen ger ett landskapsperspektiv och tydliggör att det med beaktande av de fyra hållbarhetsdimensionerna finns många värden, vilka bör värnas och främjas.

6.2 Delaktighet i och inflytande på markförvaltningen

I detta avsnitt redogörs för kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen avseende delaktighet och inflytande i förvaltningen av prästlönetillgångarna. Kyrkostyrelsen har i sina överväganden utgått ifrån de förslag som presenteras i utredningen och beaktat de synpunkter på utredningen som inkommit under remissbehandlingen.

6.2.1 Hänsyn till urfolk

Kyrkostyrelsens förslag: I kyrkoordningen införs en ny principiell bestämmelse om hänsyn till urfolk. Vid förvaltningen av prästlönefastigheter ska särskilda åtgärder vidtas för att främja renskötselförhållandena, koncessionsrenskötsel och den rätt urfolk har att utöva sina andliga och kulturella traditioner i de områden där de traditionellt har bott och verkat. Den urfolksrättsliga principen om fritt och informerat förhandssamtycke ska tillämpas vid markanvändningsåtgärder som har en direkt och betydande påverkan för renskötselförhållandena.

Under förutsättning att kyrkomötet beslutar i enlighet med detta förslag avser kyrkostyrelsen att skyndsamt påbörja arbetet med och – efter samråd med bland annat samiska företrädare och berörda stift – utfärda närmare bestämmelser om den samplanering eller samråd som behöver ske för att leva upp till urfolksrättens princip om fritt och informerat förhandssamtycke.

Bestämmelsens andra stycke, om den urfolksrättsliga principen om fritt och informerat förhandssamtycke, ska träda i kraft den 1 januari 2027.

Ny paragraf: 46 kap. 8 a § kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen har föreslagit att den urfolksrättsliga principen om fritt och informerat förhandssamtycke (*free, prior and informed consent*, vanligen förkortat FPIC) ska införas i kyrkoordningen och att den nya bestämmelsen ska få följande lydelse: ”En åtgärd i förvaltningen av en prästlönefastighet som innebär en direkt och betydande påverkan för renskötselförhållandena, får inte påbörjas eller genomföras innan ett fritt och informerat samtycke lämnats av den berörda samebyn. Överenskommelse som ingår med en berörd sameby ska dokumenteras.”

Utredningen förtydligade att bestämmelsen ska tolkas i ljuset av principen om fritt och informerat förhandssamtycke i FN:s urfolksdeklaration. Med begreppen ”direkt och betydande påverkan för renskötselförhållandena” avsåg utredningen att åtgärden påverkar utövandet av eller förutsättningarna för renskötsel på ett påtagligt sätt. Det ska, enligt utredningen, vara utövandet av renskötsel som har tolkningsföreträde, och kumulativa effekter ur deras perspektiv ska beaktas.

Bestämmelsen som utredningen har föreslagit innebär att ett fritt och informerat förhandssamtycke från samiska rättighetsbärare krävs innan insatser som påverkar rennäringens förutsättningar genomförs inom Svenska kyrkans skogsbruk och markförvaltning. Det skulle i praktiken innebära att dialog ska fortsätta tills man når samtycke, likaså att överenskommelser ska dokumenteras. Utredningen har även nämnt projekt att etablera vindkraft, där bestämmelsen skulle innebära att man ska inhämta samtycke före beslut om att initiera en vindkraftsetablering (det vill säga på planeringsstadiet).

Utredningen har även lämnat ytterligare förslag om hänsyn och anpassning av skogsbruksmetoder utifrån rennäringens behov, bland annat att alla bestånd av contortatall ska avvecklas inom en 10-årsperiod.

Utredningen bedömde att samtliga dimensioner av hållbarhet berörs i relation till rennäringen. Det kan noteras att utredningen i relation till dimensionen andlig hållbarhet har föreslagit åtta vägledande principer. En av dessa, ”dialog och försoning”, beskrivs bland annat med att förvaltningen bör ske i dialog med dem som berörs lokalt och att samsyn bör eftersträvas i insatser som görs. Svenska kyrkan behöver, enligt utredningen, förhålla sig till rennäringen utifrån ett bredare människorättsperspektiv, eftersom Svenska kyrkan är en skyldighetsbärare i relation till samerna. Därför ansåg utredningen att Svenska kyrkan måste säkerställa efterlevnad av mänskliga rättigheter i markförvaltningen, och att den i de nordliga stiftet bör utformas på ett sådant sätt att det bidrar till Svenska kyrkans åtaganden kopplade till ursäkten till det samiska folket. Utredningen nämnde även att man bör söka försoning och en gemensam hållbar väg framåt.

Utredningen bedömde att Svenska kyrkan aktivt ska främja det samiska folkets tillgång till religiösa och kulturella platser av betydelse. Sådana platser ska förvaltas med stor respekt för traditionell samisk kunskap och samisk andlighet. Svenska kyrkan behöver utveckla former för hur sådana platser och områden kan förvaltas tillsammans med det samiska folket. Samförvaltning ska ske i enlighet med urfolksrättens principer.

Utredningen menade att uttag av slöjdvirke ur Svenska kyrkans skogar bör möjliggöras för samiska organisationer efter avtal med Härnösands, Luleå och Västerås stift.

Utredningen konstaterade vidare att Svenska kyrkans förvaltning av prästlönetillgångar även berör koncessionsrenskötseln i Tornedalen – en särskild sorts renskötsel som bedrivs av åtta koncessionssamebyar och som delvis skiljer sig från fjäll- och skogssamebyarnas rättsliga förutsättningar. Eftersom den nationella minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset indirekt utövar denna typ av renskötsel behandlar utredningen även minoriteten i viss mån. Utredningen uppmärksammande att Svenska kyrkan har påbörjat en planerings- och analysfas för ett försoningsarbete med minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset med utgångspunkt i slutsatserna från den statliga sannings- och försoningskommissionen.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 264 yttrat sig över förslaget att införa principen om fritt och informerat förhandssamtycke i kyrkoordningen. Av dessa är det 85 som tillstyrker och 37 som tillstyrker delvis, medan 68 avstyrker förslaget. Därutöver är det 74 som inte har någon uppfattning.

Angående förslaget att införa principen om fritt och informerat förhandssamtycke i kyrkoordningen är det två av stiftet som tillstyrker förslaget och fyra stift som tillstyrker delvis. Sex stift avstyrker förslaget. Ett stift har inte någon uppfattning. Generellt uttrycker stiftet att frågan är viktig och att de står bakom Svenska kyrkans ursäkt till samerna. Likaså ställer sig stiftet positiva till att urfolksrättens principer tillämpas i Svenska kyrkans skogsbruk. Flera stift nämner att dialog är viktig och menar att det är tillräckligt att följa den svenska FSC-standarden för att uppfylla det inflytande som efterfrågas. *Stiftsstyrelsen i Luleå stift* uttrycker att de är tveksamma till att principen om fritt och informerat förhandssamtycke (FPIC) bör införas i kyrkoordningen. Om principen införs bör den följa reglerna enligt FSC-standarden för att undvika osäkerhet i vad regleringen innebär. *Stiftsstyrelsen i Härnösands stift* hänvisar till att FSC innehåller gemensamt framtagna regler om samplanering mellan skogsbruket och samebyarna. Om FPIC förs in i kyrkoordningen finns, enligt stiftsstyrelsen, inget system eller regelverk för hur principen ska tillämpas. Då FPIC vänder sig till hela urfolket finns inte heller någon given företrädare för urfolket i stort. Andra stift påpekar även att utredningens förslag har otydliga definitioner och att det är oklart vem som ska

företräda samerna. Flera stift lyfter även att förslaget kan orsaka konflikter mellan olika samiska grupper.

När det gäller förslaget om avveckling av bestånd av contortatall finns en samstämmighet bland stiftet att detta bör ske. Flera har dock invändningar mot tidsgränsen på tio år och menar att avvecklingen bör ske i annan lämplig takt, antingen i den takt bestånden blir avverkningsmogna eller att man i stället anger att det ska ske skyndsamt. *Stiftsstyrelsen i Luleå stift* ser hellre ett mål baserat på åtgärdad areal årligen än att klassa stora arealer inom några år som sen ska åtgärdas under en lång tid.

Sametinget har anfört att Svenska kyrkans skogsbruk är avgörande för trovärdigheten i försoningsprocessen med samerna. Därför är bland annat införandet av FPIC i kyrkoordningen ett centralt förslag. *Sametinget* påpekar att det är viktigt att renbetesmarkerna ges ett varaktigt skydd, som inte kan åsidosättas genom enskilda beslut eller lokalpolitisk inriktning. Likaså *Svenska samernas riksförbund (SSR)* anser att efterlevnaden av FPIC är central för att säkerställa att samebyarna får ett reellt inflytande. Det krävs att berörda samebyar bereds möjlighet till inflytande och delaktighet tidigt och under hela processen. Vidare förutsätts att de berörda samebyarna kan delta på jämlika villkor som förvaltarna av markerna. *SSR* anför vidare att den svenska FSC-standarderna inte fullt ut lever upp till FPIC så som den uttrycks i FN:s urfolksdeklaration. FSC räcker därför inte utan det krävs ytterligare insatser för att Svenska kyrkan ska leva upp till de internationella krav som ställs inom urfolksrätten. Flera av de samiska företrädarna som yttrat sig över utredningen är tveksamma till begreppen *direkt* och *betydande* i utredningens förslag. Dessa begrepp ger ett visst tolkningsutrymme om vilka situationer som avses. *Sáminuorra* (den samiska riksungdomsorganisationen i svenska Sápmi) påpekar att alla åtgärder som påverkar samiska marker och rättigheter, oavsett om påverkan är direkt eller indirekt, ska kräva samtycke enligt FPIC-principen. *Samiska rådet i Svenska kyrkan (Samiska rådet)* anser vidare att samiska rättighetshavare måste ges reellt inflytande från processens början. Svenska kyrkan bör därför säkerställa att resurser finns för att samiska rättighetshavare ska kunna delta på jämlika och rättvisa villkor i beslutsprocessen och att information till samiska rättighetshavare och dokumentation av samråd och överenskommelser ska vara obligatoriska. Samiska rådet menar även att Svenska kyrkan bör implementera andra internationella åtaganden, såsom artikel 8 (j) i FN:s konvention om biologisk mångfald, som erkänner vikten av urfolks traditionella kunskaper för att bevara biologisk mångfald och främja resilienta ekosystem och integrera detta i samtliga beslut.

Svenska Tornedalingars Riksförbund har inte yttrat sig särskilt över den föreslagna ändringen av kyrkoordningen och införandet av en urfolksrättslig princip däri, men noterar att utredningens fokus varit på samer och anförde att man saknar synliggörande av minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset. I det fortsatta arbetet med utredningen förutsätter de att det beaktas och rättas till.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Urfolksrättens principer bör få genomslag i Svenska kyrkans markförvaltning

Kyrkostyrelsen bedömer, i likhet med utredningen, att urfolksrättens principer behöver få ett tydligare genomslag i Svenska kyrkans markförvaltning. Kyrkostyrelsen instämmer därför i att samer har rätt att delta i användningen, förvaltningen och bevarandet av naturtillgångar inom marker som berör samerna. Samernas deltagande bör ske genom samråd eller samplanering som syftar till att nå överenskommelser mellan Svenska kyrkan och samerna om sådan markanvändning. Syftet är att skydda samer mot diskriminering och vidta särskilda åtgärder för att samer som urfolk ska kunna fortsätta bruka och leva på den mark där de traditionellt har bott och verkat.

Enligt nationell lagstiftning ska skogsbruket ta hänsyn till rennäringens behov, främst med utgångspunkt i skogsvårdslagen. Skogsstyrelsen har även utfärdat allmänna råd på området. Det handlar framför allt om hur rennäringen och skogsbruket ska kunna verka parallellt på samma marker och hur åtgärder inom skogsbruket kan behöva anpassas så att rennäringens förutsättningar inte försämras.

Som utredningen redogör för finns även principer inom internationell urfolksrätt och mänskliga rättigheter som Svenska kyrkans skogsbruk behöver förhålla sig till och respektera. Rennäringen och den bruksrätt som renskötselrätten innebär är därför inte enbart en markanvändningsfråga. Rätten att utöva renskötsel är även en kulturell rättighet. Rörande samerna har FN uttalat att renskötsel är en bärande del av den samiska kulturen och därmed en del av de mänskliga rättigheterna.

Vidare, som redogjorts för i tidigare avsnitt, ska förvaltningen av prästlönetillgångarna bidra i arbetet med den officiella ursäkten till samerna och de åtaganden som fastslagits inom ramen för ursäkten. I Svenska kyrkans handlingsplan utifrån åtagandena kopplade till Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket 2022–2031 anges att ”Svenska kyrkan behöver i högre grad respektera och säkerställa dels folkrättsliga principer till skydd för urfolks mänskliga rättigheter och samers livsvillkor, dels folkrättsliga principer som berör specifikt urfolk”. Rätten till inflytande och möjligheten att påverka utformningen av kyrkans skogsbruk är också centrala frågor, då försökningsarbetet till stor del fokuserar på att omförhandla tidigare maktrelationer och att aktivt verka för upprättelse för kyrkans tidigare övergrepp och kränkningar.

En principiell bestämmelse i kyrkoordningen

Skydd av urfolk, liksom deras inflytande i förvaltningen, är enligt kyrkostyrelsen av en sådan principiell natur att detta är något som bör införas i kyrkoordningen. En princip bör utformas så att den ger stöd för olika former av åtgärder och hänsyn, genom ett krav på att *särskilda åtgärder vidtas*. Sådana särskilda åtgärder skulle exempelvis kunna omfatta samråd, samplanering och hänsyn, men begränsar inte möjligheten att inkludera även ytterligare åtgärder.

Syftet med principen är dels att främja renskötselrätten och koncessionsrenskötsel, dels att främja den rätt urfolk har att utöva sina andliga och kulturella traditioner i de områden där de traditionellt har bott och verkat. Dessa formuleringar befäster budskapen i Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket och tydliggör vad de särskilda åtgärderna är avsedda att främja. Genom att införa denna bestämmelse i kyrkoordningen skapas också förutsättningar för att exempelvis reglera eller utarbeta närmare former och förutsättningar för de samråd eller den samplanering som krävs för att leva upp till den urfolksrättsliga principen om fritt och informerat förhandssamtycke (FPIC), men även andra hänsynsåtgärder.

Med *renskötselrätten och koncessionsrenskötsel* avses inte något annat än vad som framgår av rennäringslagen (1971:437). Det är endast samer som har rätt att bedriva båda dessa former av renskötsel. Inom koncessionsrenskötsel kan dock samer driva skötesrenar som ägs av personer som tillhör minoriteten tornedalingar, kväner och lantalaiset. Minoritetens rättigheter i detta avseende berörs därmed indirekt genom denna princip.

Det som menas med *rätten att utöva andliga och kulturella traditioner* handlar om att synliggöra och respektera samiska andliga och kyrkliga traditioner i områden där det bor samer och är alltså inte begränsat till renskötande samer. Att främja denna rätt omfattar exempelvis hänsyn för att freda samiska heliga platser. Att främja bevarandet av, och underlätta tillgången till, samiska heliga platser är något som kyrkostyrelsen bedömer att stiftet aktivt bör arbeta med.

Några remissinstanser har uttryckt att heliga platser är ett otydligt begrepp. Kyrkostyrelsen noterar i detta sammanhang att vägledning kan hittas i den definition som hänvisas till i förhållande till FN:s konvention om biologisk mångfald – där hänvisning i flera bestämmelser görs till urfolksrätten. Enligt den definitionen kan en helig plats vara antingen en plats, ett föremål, bygge, (natur)område eller ett särdrag i naturen, som anses vara av särskild vikt enligt urfolks eller lokalsamhällens traditioner på grund av dess religiösa och/eller andliga betydelse.

Kyrkostyrelsen konstaterar därför att en grundläggande förutsättning för att kunna vidta särskilda åtgärder med anledning av heliga platser är att stiften tillsammans med samiska företrädare gemensamt identifierar särskilt viktiga områden lokalt. Detta tas även upp i handlingsplanen för Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket 2022–2031. Kyrkostyrelsen betonar att det är viktigt att detta arbete fortsätter inom berörda stift.

Den urfolksrättsliga principen om fritt, informerat förhandssamtycke införs i kyrkoordningen

Tillämpning av den urfolksrättsliga principen om fritt och informerat förhandssamtycke (*free, prior and informed consent*, FPIC) är centralt för markanvändning inom ett urfolks traditionella marker.

Grundvalen för FPIC-principen är dels urfolks rätt till självbestämmande, dels principen om icke-diskriminering. I självbestämmandet ingår bland annat rätten till ett värdigt liv, rätten till likvärdighet, rätten att kunna styra sin egen framtid och att vara delaktiga i beslut som rör urfolket inklusive beslut om nyttjande av naturresurser.

I FPIC ingår vidare rätten att bli konsulterad, rätten till deltagande och rätten till marker och resurser. För att principen ska anses respekterad behöver samtliga tre delar finnas med. Det innebär att urfolk ska kunna påverka en beslutsprocess och inte bara ges möjlighet att delta i processen eller bli hörda.

Med *fritt* menas bland annat att det inte förekommer några påtryckningar, att dialogen innehåller tillit och sker i god anda, att urfolket själv får välja hur den är representerad, samt att urfolket faktiskt kan påverka utformningen och uppföljningen av dialogen. Det ingår i begreppet *på förhand* att urfolket ska ges förutsättningar att komma med så tidigt som möjligt i en beslutsprocess och ges tillräcklig tid för att kunna ta ställning till ett förslag. Den information som lämnas ska vara tillräcklig, tydlig och saklig och urfolket ska också ges tillräckliga resurser för att kunna delta på ett likvärdigt sätt i processen. Informationen ska även vara tillräcklig för att belysa de frågor som är relevanta för att kunna ta ställning. Detta ingår i begreppet *informerat*.

I tolkningen av FPIC har en proportionalitetsprincip utvecklats. Den innebär att för nyttjande av naturresurser på urfolkets traditionella marker som innebär *en direkt, betydande påverkan* på urfolket, krävs ett fritt och informerat förhandssamtycke. För åtgärder som bedöms få mindre påverkan är kravet inte lika långtgående. För att kunna bedöma en föreslagen åtgärds påverkan behöver man beakta åtgärdens natur, dess omfattning, konsekvenser på kort och lång sikt och även graden av påverkan på urfolkets kultur (FN:s råd för mänskliga rättigheter, 2018, A/HRC/39/62, punkt 35).

En fråga som väckts i tolkningen av FPIC är huruvida det innebär en vetorätt för urfolket att säga nej till åtgärder. FN:s urfolksrapportör har särskilt kommenterat denna frågeställning. Principen innebär inte en kategorisk vetorätt, men ställer krav på konsultationer som ger urfolket en reell möjlighet att påverka resultatet av beslutsprocesser. Syftet med dialog med urfolk är således att etablera ett samtycke och en process för att uppnå en överenskommelse som båda parter kan acceptera.

Skogscertifieringen FSC har i sin skogsbruksstandard gjort en tolkning av FPIC för svenska förhållanden. Enligt FSC ska markägaren identifiera och upprätthålla urfolks lagliga och hävdvunna rättigheter att äga, nyttja och förvalta landområden, besittningar och tillgångar som påverkas av brukandet. Vidare innehåller FSC en process för hur dialog ska utföras med urfolk genom samplanering.

I remissvaren har det av samiska organisationer anförts att den modell för dialog som FSC i Sverige har valt att tillämpa inte lever upp till innebörden av FPIC fullt ut. Kyrkostyrelsen konstaterar att enligt internationell rätt är syftet med dialogen att etablera ett samtycke och en process för att uppnå en överenskommelse som båda parter kan acceptera. Mot bakgrund härav instämmer kyrkostyrelsen i utredningens bedömning att Svenska kyrkans markförvaltning behöver leva upp till intentionerna i FPIC, såsom principen tolkas i internationell rätt.

Kyrkostyrelsen bedömer därför att det bör framgå av kyrkoordningen att FPIC ska tillämpas vid markanvändningsåtgärder som har en direkt och betydande påverkan för renskötselns bedrivande. I Svenska kyrkans skogsbruk ska därigenom gälla att överenskommelse eller samtycke ska nås med berörd sameby vid sådana markanvändningsåtgärder. Kyrkostyrelsen bedömer vidare att detta kan regleras utan hinder av att stift är certifierade enligt FSC. Kyrkostyrelsen menar därtill att kyrkoordningsbestämmelsen i denna del kan, och ska, komplettera den process för samplanering som stiftet använder genom FSC.

Att införa FPIC i kyrkoordningen ger uttryck för en ambitionshöjning för Svenska kyrkans markförvaltning. Vilken förändring detta innebär i praktiken för de berörda stiftet och vilka konsekvenser detta kan medföra, beror på vilka anpassningar som behöver göras. Tydligt är dock att stiftet kommer att behöva lägga tid på samtal och dialog och att valfriheten i hur marken brukas kan inskränkas. Kyrkostyrelsen förutsätter här att samtliga parter i denna dialog har ett förhållningssätt som aktivt bidrar till att parterna kan komma överens.

I det fortsatta arbetet har kyrkostyrelsen möjlighet att utfärda närmare bestämmelser om den praktiska tillämpningen av FPIC

Som framgår av utredningen kan FPIC beskrivas som en rättighet, en princip och som en process. Det som avser FPIC som process handlar om en metod för att i tillämpningen fylla den urfolksrättsliga principen med innehåll, genom att exempelvis reglera hur dialog genom samråd eller samplanering bör gå till.

Under förutsättning att kyrkomötet beslutar i enlighet med detta förslag avser kyrkostyrelsen att inom den fortsatta processen ta fram närmare bestämmelser om formerna för det praktiska arbetet i förvaltningen, bland annat efter samråd med bland annat samiska företrädare och berörda stift samt i dialog med minoriteten tornedalingar, lantalaiset och kväner.

Bestämmelserna skulle exempelvis kunna reglera hur samråd ska hållas med lämplig företrädare för berörd sameby med målet att uppnå överenskommelse eller samtycke, när det gäller markanvändningsåtgärder som har en direkt och betydande påverkan för renskötselns bedrivande. Det är möjligt att även i Svenska kyrkans bestämmelser reglera vilka åtgärder som ska omfattas av samrådskrav. Även en begränsning att inte plantera främmande trädslag, vilket inkluderar contortatall, skulle kunna ingå där. Eftersom detta utgår ifrån ett lyhört arbetssätt kan kontinuerlig uppföljning bli en naturlig del i tillämpningen av sådana bestämmelser.

Om ikraftträdandet av FPIC

Kyrkostyrelsen konstaterar att utredningens gensvar hos samiska företrädare har varit stort, liksom de samiska företrädarnas engagemang. Det har visat att samtal med samiska företrädare måste fortsätta. Det är svåra frågor och arbetet framåt är en process som endast kan fungera i dialog så att samiska företrädare får ökat inflytande jämfört med tidigare.

Kyrkoordningens bestämmelse med den urfolksrättsliga principen om fritt och informerat förhandssamtycke behöver åtföljas av närmare detaljbestämmelser som tydliggör och kompletterar hur principen ska tillämpas i relation till FSC-standardens process för samplanering. Sådana bestämmelser kan kyrkostyrelsen besluta om. Därför bedömer kyrkostyrelsen att den föreslagna ändringen i denna del ska träda i kraft ett år senare än övriga bestämmelser.

6.2.2 Dialog med berörda församlingar

Kyrkostyrelsens förslag: Vid övergripande planering som avser förvaltningen av en prästlönefastighet av särskild betydelse för en församling ska stiftet föra dialog med berörd församling.

Ändrad paragraf: 46 kap. 9 § andra stycket kyrkoordningen.

Utredningens förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen har föreslagit att stiftet ska informera en berörd församling om insatser och den hänsyn som planeras i förvaltningen. Vid övergripande planering av förvaltningen ska berörd församlings synpunkter inhämtas och beaktas.

Enligt utredningen framkom att stiftens förvaltning av skogar kan vara en källa till konflikter i relation till en del församlingar. Det förekommer att församlingar får ta emot församlingsbors missnöje över åtgärder inom skogsbruket som stiftet utför.

Utredningens förslag har syftat till att kunna ta hänsyn till lokala behov i relation till nyttjande av marker och att i högre utsträckning undvika konflikter. Därför menade utredningen att stiftet behöver vara lyhörda för lokala synpunkter. Utredningen har föreslagit att församlingar ska informeras om planerade avverkningar. Enligt utredningen skulle sådan information ge församlingarna bättre förutsättningar att bemöta frågor från församlingsbor. Likaså har utredningen framfört att det finns skäl att inhämta synpunkter från församlingar, särskilt från barn och unga, vid övergripande planering av den fortsatta förvaltningen. Det skulle ge stiftet bättre kännedom om hur marker nyttjas av allmänheten och av församlingen, och därmed ge vägledning i bedömningar.

Med ”beaktas” avsågs, enligt utredningen, att de synpunkter som inhämtas ska utgöra en del i beslutsunderlaget.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 265 yttrat sig över förslaget. Av dessa är det 140 som tillstyrker och 49 som tillstyrker delvis, medan 64 avstyrker förslaget. Därutöver är det 12 som inte har någon uppfattning.

Av stiftet är det åtta stift som avstyrker förslaget. Ett stift tillstyrker förslaget medan tre stift tillstyrker delvis. Ett stift har inte valt något svarsalternativ. *Stiftsstyrelsen i Stockholms stift*, som tillstyrker förslaget, noterar att förslaget delvis innebär en återgång till tidigare ordning som fanns i jordbruksfrågorna före år 2000. *Stiftsstyrelsen i Luleå stift* är positiv till att dialogen stärks mellan stiftet och församlingarna på denna punkt och uppskattar att barn och unga särskilt nämns. *Stiftsstyrelsen i Strängnäs stift* tillstyrker förslaget men anser att detta inte behöver regleras i kyrkoordningen, då

prästlönетillgångarna styrs i en demokratisk ordning och att församlingarna därför inte kan ha ett ”veto”. *Stiftsstyrelserna i Visby och Lunds stift* nämner de tätortsnära skogarna som viktiga att samråda om, även om stiftens avstyrker förslaget. Flera stift (Lund, Växjö, Karlstad, Skara) är positiva, alternativt inte negativa, till arbetet med samråd, även om de avstyrker förslaget. Det framförs att det är positivt att relationen mellan förvaltningen och berörda församlingar stärks. De flesta stift avstyrker en skrivning i kyrkoordningen om att förvaltningen ska inhämta och beakta berörd församlings synpunkter. *Stiftsstyrelsen i Lunds stift* anger att varje stift måste kunna göra sin egen avvägning, ta hänsyn till lokala förutsättningar och regler, hantera och besluta angående samråd. Tre stift (Lund, Karlstad och Göteborg) anger att det fungerar bra som det är idag. Några stift efterfrågar att om det ska införas en bestämmelse i kyrkoordningen så måste den preciseras med tid och omfattning eller konkretiseras inom ramen för det lokala arbetet i varje stift.

Många församlingar och pastorat har yttrat sig över förslaget. *Kyrkorådet i Ljungskile församling* anser att det är viktigt att församlingen kan påverka stiftets skogsbruk, eftersom det är församlingen och dess församlingsmedlemmar som bor i och vid skogen. Församlingen menar att de som inte har så mycket kontakt med kyrkan, kan se stift och församling som ett och samma. Detta har betydelse för församlingen, när allmänheten protesterar emot en oönskad hantering av prästlönетillgångarnas skogar. Likaså har *kyrkorådet i Fristads församling* anfört att de gärna ser att en församling kan få en möjlighet att påverka förvaltningen, utifrån lokalkännedom och intressen utöver de rent ekonomiska, i de fall de ser att insatser inkräktar på lokalsamhället och församlingens intressen. Vidare har *kyrkorådet i Essunga pastorat* uttryckt att utredningens förslag inte löser problemet om stiftet och församlingen har olika uppfattning, och ställer de retoriska frågorna: ”Vem bestämmer?” och ”Har församlingen veto?”. Kyrkorådet hänvisar för tolkningen även till förarbetena till 46 kap. 9 § kyrkoordningen om församlingens rätt till yttrande vid försäljning av en prästlönefastighet. Utöver ovan nämnda har många församlingar och pastorat anfört liknande synpunkter angående förankring på lokal nivå, vikten av hänsyn till församlingarnas verksamhet, behovet av dialog och information och att det för församlingsborna ytterst är församlingen som representerar Svenska kyrkan – och därmed likställs med ansvariga för Svenska kyrkans markförvaltning. Flera församlingar och pastorat har också anfört att de har en god dialog med stiftet och, som *kyrkorådet i Traryd-Hinneryd Pastorat*, att det utöver en lokal förankring även är viktigt att beslut fattas av sakkunniga.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen delar utredningens och remissinstansernas bedömning att den lokala förankringen i förvaltningen av prästlönетillgångarna bör stärkas. Det är inte minst viktigt i församlingar med tätortsnära skog. Flera remissinstanser beskriver att dialogen mellan församlingarna och stiftet i många fall fungerar bra. Utmaningar finns dock vid såväl skogsbruk som exploaterande verksamheter som exempelvis solenergi, vindkraft, gruvverksamhet och bebyggelse.

Kyrkostyrelsen konstaterar vidare att Svenska kyrkans nationella nivå och stiftet har till uppdrag att stödja och främja församlingarna i den grundläggande uppgiften. Församlingen är därmed den centrala och grundläggande enheten i kyrkans organisationsstruktur. Därtill är församlingarna mottagare av förvaltningens avkastning. Det talar för att församlingarnas behov och intressen bör ha ytterligare inflytande i markförvaltningen, vilket även stämmer väl överens med prästlönетillgångarnas historiska ursprung från församlingarna.

Kyrkostyrelsen noterar att församlingarnas inflytande i markförvaltningen idag till viss del regleras genom 46 kap. 9 § kyrkoordningen. Bestämmelsen innebär att en församling har rätt att få tillfälle att yttra sig, när fråga om att sälja en prästlönefastighet inom församlingen uppstår.

Tidigare har det även funnits en rätt till yttrande vid förändring av användningen av en prästlönefastighet, ombyggnad på denna eller antagande av en ny arrendator. Enligt kyrkoordningsskrivelsen som föreslog den nuvarande lydelsen skulle denna ändring inte hindra att stiftet ändå ger berörd församling tillfälle att yttra sig i sådana frågor. Vidare uttalas att det är naturligt att tillfälle till yttrande ges i fråga om fastigheter som är av särskild betydelse för församlingen eller pastoratet (CsSkr 1993:3 s. 2–430).

Kyrkostyrelsen menar att dessa uttalanden från 1993 ger uttryck för vikten av en god dialog mellan församlingarna och stiftet vid förvaltningen av prästlönefastigheter. Med beaktande av att det i flera remissvar framförts att det ytterst är församlingen som representerar Svenska kyrkan i lokalsamhället – och därmed likställs med ansvariga för Svenska kyrkans markförvaltning – gör kyrkostyrelsen vidare bedömningen att det är lämpligt att en sådan dialog regleras i kyrkoordningen.

Utredningen föreslår dels att införa en informationsskyldighet för planerade insatser, dels att stiftet ska inhämta och beakta berörd församlings synpunkter vid den övergripande planeringen av förvaltningen. Kyrkostyrelsen bedömer dock att församlingarnas delaktighet i markförvaltningen inte bör omfatta hela markinnehavet inom en församling eller ett pastorat, utan bör avgränsas till områden som är av särskild betydelse för en församling i dess verksamhet. Vidare anser kyrkostyrelsen att en informationsskyldighet för planerade insatser inte behöver regleras särskilt. Kyrkostyrelsen menar att information om beslut och insatser i markförvaltningen skulle kunna vara en naturlig del av återkopplingen i den dialog med berörd församling som bör göras redan i planeringsstadiet. Mot bakgrund härav går kyrkostyrelsen inte vidare med utredningens förslag, utan föreslår i stället att ett andra stycke införs i 46 kap. 9 § kyrkoordningen där det regleras att stiftet, vid övergripande planering som avser förvaltningen av en prästlönefastighet av särskild betydelse för en församling, ska föra dialog med berörd församling.

Syftet med detta tillägg är att etablera processer för dialog redan i planeringsstadiet som kan ge en ökad förståelse för församlingarnas behov och intressen. Detta kan ge ökade förutsättningar för lokalförankrade beslut och transparens under planeringen av förvaltningen av prästlönefastigheter. Sådana dialoger blir också en naturlig del av de underlag som stiftet behöver inhämta för att kunna balansera de fyra hållbarhetsdimensionerna. Kyrkostyrelsen bedömer att det även innebär en möjlighet att lyfta barnperspektivet och barn och ungas behov, vilket kan stärka barn och ungas inflytande i markförvaltningen.

En prästlönefastighet av särskild betydelse för en församling skulle exempelvis kunna vara områden runt en kyrkobyggnad eller områden som församlingen använder i sin verksamhet, såsom för pilgrimsvandring, friluftsgudstjänst eller i barn- och ungdomsverksamhet. Det skulle också kunna finnas andra särskilda skäl för att en församling kan anses vara berörd eller vara fråga om tätortsnära områden med höga rekreationsvärden för församlingsbor.

Med uttrycket *dialog* avser kyrkostyrelsen att det finns ett utrymme att utforma delaktighet utifrån de aktuella omständigheterna och på olika sätt i stiftet. Kyrkostyrelsen vill dock understryka vikten av att stiftet redan i det initiala planeringsstadiet identifierar vilka områden som kan medföra behov av dialog och etablerar kontakt med berörd församling. Vidare anser kyrkostyrelsen att den närmare tillämpningen

och omfattningen av bestämmelsen får utformas i förvaltningen över tid och genom samråd och uppföljning inom ramen för kyrkostyrelsens tillsynsansvar.

6.3 Verksamhetsnära mål, tillsyn och uppföljning av förvaltningen

I detta avsnitt redogörs för kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen avseende styrning, tillsyn och uppföljning av förvaltningen av prästlönetillgångarna. Kyrkostyrelsen har i sina överväganden utgått ifrån de förslag som presenteras i utredningen och beaktat de synpunkter på utredningen som inkommit under remissbehandlingen.

6.3.1 Verksamhetsnära mål ska beslutas av stiftet

Kyrkostyrelsens bedömning: Verksamhetsnära mål för förvaltningen bör utarbetas av varje stift, vilket ger utrymme för nödvändiga överväganden och anpassningar utifrån lokala förutsättningar. Samtidigt bör kyrkostyrelsen, utifrån sitt tillsynsansvar, bidra till en nationell samordning så att den samlade förvaltningen av prästlönetillgångarna över hela landet sker i enlighet med hållbarhetsdimensionerna och inriktningen.

Utredningens förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen har föreslagit att kyrkostyrelsens styrning av förvaltningen ska förtydligas och att tillsynen ska utvecklas och stärkas för att säkerställa en hållbar förvaltning av tillgångarna. Ett av förslagen i detta syfte är att kyrkostyrelsen ska besluta om mål och inriktning för förvaltningen, genom tillägg i 46 kap. 3 § andra stycket kyrkoordningen. Ett annat är att kyrkostyrelsens nuvarande tillsyn ska utvidgas till att även inkludera möjligheten att ställa krav på vidtagande av åtgärd, genom ändring av 46 kap. 5 a § kyrkoordningen. Utredningen har vidare föreslagit att kyrkostyrelsen, genom ändring av 46 kap. 5 c § kyrkoordningen, vid allvarliga brister i förvaltningen av prästlönetillgångarna ska ges möjlighet att hålla inne del av stiftsbidraget enligt 44 kap. 14 §, till dess att åtgärd vidtagits.

Utredningen har baserat sina förslag bland annat på bedömningen att Svenska kyrkan bör utveckla en tillitsbaserad styrning i förvaltningen av prästlönetillgångarna. Den framtida fortsatta uppföljningen och tillsynen skulle i så fall kunna bidra till ökad tillit. Målskrivningar för förvaltningen av prästlönetillgångarna och intentionerna i kyrkoordningen skulle följas upp och ständiga förbättringar eftersträvas. Utredningen bedömde att förslagen skulle stödja utvecklingen av ett arbets- och förhållningssätt i linje med en tillitsbaserad styrning och ledning av stiftens uppdrag. Ett sådant arbets- och förhållningssätt bedömdes kunna stärka det gemensamma ansvarstagandet och öka tilliten inom Svenska kyrkan och på sikt innebära färre konflikter rörande skogsförvaltningen.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 254 yttrat sig över förslaget att kyrkostyrelsen ska besluta om mål och inriktning för förvaltningen. Av dessa är det 57 som tillstyrker och 39 som tillstyrker delvis, medan 148 avstyrker förslaget. Därutöver är det 10 som inte har någon uppfattning.

Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 252 yttrat sig över förslagen att öka möjligheten för kyrkostyrelsen att ställa krav på åtgärd och att hålla inne stiftsbidrag. Av dessa är det 58 som tillstyrker och 22 som tillstyrker delvis, medan 155 avstyrker. Därutöver är det 17 som inte har någon uppfattning.

Angående förslaget att kyrkostyrelsen ska besluta om mål och inriktning för förvaltningen är det tio stift som avstyrker förslaget. Två stift tillstyrker förslaget och ett stift tillstyrker delvis. *Stiftsstyrelserna i Stockholm och Linköping* anser att det är lämpligt att kyrkostyrelsen beslutar om mål och riktning för förvaltningen. *Stiftsstyrelserna i Växjö, Lunds, Göteborgs, Skara, Luleås, Visby, Karlstad, Uppsala och Härnösands stift* avstyrker dock från att stärka den nationella styrningen över förvaltningen. De anför att förvaltningen av prästlönstillgångarna görs bäst av stiftet. Detta stämmer även överens med kyrkans ordning att beslut ska fattas på lägsta möjliga nivå. Flera stift nämner bland annat Egendomsförvaltningarnas samarbetsorgan (ENSO), Stiftens Egendomsförvaltningars Förening (STEF) och *Svenska kyrkans färdplan för klimatet* som exempel på att det redan finns ett väl utvecklat samarbete mellan stiftet. *Stiftsstyrelserna i Lunds, Växjö, Strängnäs, Skara, Göteborgs, Luleå, Karlstad och Uppsala stift* påpekar att det redan idag finns möjligheter för kyrkostyrelsen att enligt kyrkoordningen besluta om närmare bestämmelser om förvaltningen. *Stiftsstyrelsen i Linköpings stift* anser att kyrkostyrelsen ska besluta om mål och inriktning, men att det är viktigt att införandet sker stegvis med hänsyn till olikheterna i landet. Det måste vidare finnas en rimlig tidsram i införandet och stiftet måste förbli viktiga i processen. De anser att det även är viktigt att införande får ta tid och åtföljs av utbildning.

Angående förslaget att öka möjligheten för kyrkostyrelsen att ställa krav på åtgärd är det tio stift som avstyrker förslaget. Ett stift tillstyrker delvis, medan ett stift tillstyrker ”med kommentar”. Ett stift har inte valt något svarsalternativ. *Stiftsstyrelserna i Lunds, Växjö, Skara och Härnösands stift* anser att den föreslagna ändringen saknar skäl eftersom stiftet har skött förvaltningen utmärkt utifrån nuvarande förutsättningar i kyrkoordningen. De flesta stift avstyrker vidare förslaget med hänvisning till att det skulle innebära centralisering av förvaltningen. *Stiftsstyrelserna i Strängnäs och Göteborgs stift* anser att den nuvarande regleringen är tillräcklig, eftersom kyrkostyrelsen enligt den redan har ett tillsynsansvar. *Stiftsstyrelserna i Karlstad och Härnösands stift* menar att förslaget inte ger uttryck för vad kyrkostyrelsens tillsynsansvar bör innebära. *Stiftsstyrelsen i Uppsala stift* delar utredarens uppfattning om att det behöver finnas möjlighet för kyrkostyrelsen att ställa krav på åtgärder. De menar dock att den föreslagna bestämmelsen ger uppdragen att bidra med råd, stöd och hjälp en underordnad betydelse. Därför föreslår de i stället ett tillägg till den befintliga formuleringen där det efter ”råd, stöd och hjälp” läggs till att kyrkostyrelsen kan ställa krav på vidtagande av åtgärd. *Stiftsstyrelsen i Linköpings stift* anser också att det måste finnas en tydlighet i vad som krävs för att nå målen. De förutsätter en proaktivitet i kyrkostyrelsens agerande som förekommer uppkomsten av större avvikelser mot uppställda mål. Utgångspunkten är dock att råd och stöd bör räcka.

Angående förslaget att göra det möjligt för kyrkostyrelsen att hålla inne stiftsbidrag är det elva stift som avstyrker förslaget. Ett stift tillstyrker förslaget delvis. Ett stift har inte valt något svarsalternativ. *Stiftsstyrelserna i Lunds, Skara och Göteborgs stift* anser att förslaget inte är i linje med Svenska kyrkans organisationsstruktur och *stiftsstyrelserna i Strängnäs och Linköpings stift* ser förslaget som ett främmande element inom Svenska kyrkan eftersom det idag i princip saknas ekonomiska sanktioner i kyrkoordningen. Förslaget bör därför inte införas. *Stiftsstyrelsen i Växjö stift* anser att det bör vara kyrkomötet som, efter skrivelse från kyrkostyrelsen, fattar beslut om lämpliga åtgärder.

Skälen för kyrkostyrelsens bedömning

I lagen om Svenska kyrkan anges att det är trossamfundet Svenska kyrkan som ska förvalta prästlönetillgångarna. Av lagens förarbeten framgår att syftet med att uppdra förvaltningen till trossamfundet Svenska kyrkan, och inte direkt till stiftens som ansvarade för förvaltningen även före relationsändringen, var att ge förutsättningar för en enhetlig förvaltning i hela landet. Detta mot bakgrund av att prästlönetillgångarna bedömdes ha en stor betydelse för Svenska kyrkan och att de ingår som en viktig del i utjämningsystemet. I propositionen uttalas vidare att detta inte hindrar att den praktiska förvaltningen fortsatt kunde skötas på stiftsnivå om Svenska kyrkan fann detta lämpligt (prop. 1997/98:116, s. 97).

Förvaltningen av prästlönetillgångarna har genom 46 kap. 2 § första stycket kyrkoordningen delegerats till stiftens. Det avgörande motivet för detta var, enligt kyrkoordningens förarbeten, önskemålen om en lokal och regional förankring eller som det också uttrycktes: hänsynen ”till den utbredda känslan hos kyrkotillhöriga att förvaltningen av jord och skog hör hemma i den egna bygden” (SKU 1998:5 s.122).

Kyrkostyrelsen konstaterar att en grundläggande princip i detta sammanhang är att det endast är beslutanderätten som har delegerats. Ansvaret för de fattade besluten ligger alltid kvar på den som har beslutat om delegationen. En konsekvens av detta är att den nationella nivån alltid i sista hand måste ta ansvar för den förvaltning som kyrkomötet har tilldelat stiftens. Det blir därmed också trossamfundet Svenska kyrkan som inför staten är ansvarig för hur den samlade förvaltningen av prästlönetillgångarna sköts. Mot bakgrund av detta förutsattes det vid relationsändringen att Svenska kyrkan, i egenskap av förvaltare, skulle besluta om de närmare regler för förvaltningen av prästlönetillgångarna som behövs och som före relationsändringen framgick av lag (prop. 1997/98:116, s. 97).

Som redogjorts för i avsnitten ovan föreslår kyrkostyrelsen att utvecklingen mot en mer hållbar förvaltning av prästlönetillgångarna ska eftersträvas i enlighet med de fyra hållbarhetsdimensionerna som införs i 46 kap. 3 § kyrkoordningen. Vidare föreslås, genom kyrkostyrelsens förslag till ny lydelse av 46 kap. 8 § kyrkoordningen, också en gemensam inriktning för förvaltningen av prästlönefastigheterna.

Även om kyrkostyrelsen inte föreslås sätta detaljerade mål för stiftens förvaltning av prästlönefastigheterna förutsätter kyrkostyrelsen att varje stift i sin förvaltning arbetar fram verksamhetsnära mål som relaterar till inriktningen och hållbarhetsdimensionerna. Utan tydligt satta mål blir det svårt för kyrkostyrelsen att följa upp förvaltningen på ett meningsfullt sätt.

Målen bör utarbetas av respektive stift, vilket ger utrymme för nödvändiga överväganden och anpassningar utifrån lokala förutsättningar. Kyrkostyrelsen anser, som tidigare redogjorts för, även att beslut om detaljerna i förvaltningen för uppfyllelse av inriktningen ska överlåtas åt respektive stift. Samtidigt behöver kyrkostyrelsen, utifrån trossamfundets yttersta ansvar för den förvaltning som delegerats till stiftens, också genom samråd vara delaktig i framtagande och uppföljning av målen. Detta för att säkerställa att den samlade förvaltningen av prästlönetillgångarna över hela landet sker i enlighet med den gemensamma inriktningen och hållbarhetsdimensionerna.

Kyrkostyrelsen konstaterar att den redan idag har möjlighet att utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna genom det bemyndigande som finns i 46 kap. 3 § andra stycket kyrkoordningen. Exempelvis skulle det kunna regleras i Svenska kyrkans bestämmelser att stiftens ska samråda med kyrkostyrelsen när de utarbetar målen eller redovisa de mål som de har satt upp. I och med detta gör kyrkostyrelsen bedömningen att det inte finns några övervägande skäl för att i 46 kap.

3 § kyrkoordningen lägga till att kyrkostyrelsen ska besluta om mål och inriktning på det sätt som utredningen har föreslagit.

När det sedan gäller frågan om kyrkostyrelsens tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna, enligt 46 kap. 5 a § kyrkoordningen, ska utökas till att – utöver råd, stöd och hjälp – även omfatta krav på vidtagande av åtgärd gör kyrkostyrelsen följande överväganden i sin bedömning. Kyrkostyrelsen kan idag – om det uppmärksammas allvarliga brister i ett stifts förvaltning av prästlönetillgångarna – föreslå till kyrkomötet vilka åtgärder som bör vidtas med anledning av stiftets agerande. Kyrkomötet beslutar om sådana åtgärder ska vidtas. Detta framgår av 46 kap. 5 c § kyrkoordningen.

Utredningen har föreslagit en möjlighet för kyrkostyrelsen att hålla inne stiftsbidrag som ett ytterligare verktyg för att ställa krav på vidtagande av åtgärd. Kyrkostyrelsen konstaterar att det finns både bindande och icke bindande former av styrning som tillämpas inom Svenska kyrkan. Det sätt som finns för att binda stift, församlingar och pastorat är antingen genom bestämmelser eller avtal. Den icke bindande formen av styrning är råd och riktlinjer. Den tillsynsmodell som tillämpas inom Svenska kyrkan, inom olika områden, bygger på icke bindande medel som råd och riktlinjer. Denna typ av styrning vilar på Svenska kyrkans kyrkosyn och organisationsstruktur – att beslut ska fattas lokalt. Kyrkostyrelsen vill betona att det idag därför redan finns en tillitsbaserad styrning för förvaltningen av prästlönetillgångarna. Trots vad som anförs i utredningen om att dagens tillsynsmodell saknar möjligheter för att åstadkomma rättelse, gör kyrkostyrelsen bedömningen att övervägande skäl talar för att behålla den tillsynsmodell som finns idag. Detta innebär att de förändringar som utredningen föreslagit i ovan nämnda bestämmelser i kyrkoordningen inte införs i dagsläget. Detta innebär dock inte att tillsynsarbetet inte kan vidareutvecklas på annat sätt.

6.3.2 Kyrkostyrelsens tillsyn ska innebära att genom samråd och uppföljning ge råd, stöd och hjälp

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkostyrelsens tillsynsansvar tydliggörs genom att den nuvarande skrivningen om samråd kompletteras med ”uppföljning” avseende förvaltningen av prästlönetillgångarna. Kyrkostyrelsen ska alltså minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftens förvaltning för samråd och uppföljning av förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Ändrad paragraf: 46 kap. 5 d § kyrkoordningen

Utredningens förslag överensstämmer delvis med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen har föreslagit att ersätta ordet *samråd* med ordet *uppföljning* i 46 kap. 5 d § kyrkoordningen, så att bestämmelsen får följande lydelse: ”Kyrkostyrelsen ska minst en gång varje år kalla till överläggningar med företrädare för stiftens förvaltning för uppföljning av förvaltningen av prästlönetillgångarna.”

Utredningen konstaterade att dagens årliga samråd mellan stiftens egendomsförvaltningar och kyrkostyrelsen snarare har karaktären av ett informationsmöte. Utredningen ansåg att den årliga överläggningen i stället borde utformas så att resultat följs upp och strategiska frågor diskuteras med utgångspunkt i stiftens årliga redovisningar av förvaltningen av prästlönetillgångarna. Uppföljningen borde också bidra till att skapa en gemensam bild av erfarenheter och utmaningar i det fortsatta arbetet, menar utredningen och framhåller att stiftens redovisningar, tillsammans med föreslagen årlig redovisning från kyrkostyrelsen till kyrkomötet, bör utgöra viktiga delar i redovis-

ningen av förvaltningens hållbarhetsarbete. Uppföljning av arbetet utgör, enligt utredningen, också en viktig grund för kyrkostyrelsens fortsatta styrning. Utredningen ansåg att kyrkostyrelsen i större utsträckning behöver möta de frågeställningar som väcks av stiftet. Det finns, enligt utredningen, en tydlig önskan från stiftet att den årliga överläggningen ska bli ett mer strategiskt möte än det är idag.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 265 yttrat sig över förslaget. Av dessa är det 94 som tillstyrker och 23 som tillstyrker delvis, medan 128 avstyrker förslaget. Därutöver är det 20 som inte har någon uppfattning.

Av stiftet är det sex stift som avstyrker förslaget. Tre stift tillstyrker förslaget, medan tre stift tillstyrker delvis. Ett stift har inte valt något svarsalternativ.

Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift anser att det är positivt med en organiserad årlig uppföljning och *Stiftsstyrelsen i Strängnäs stift* anser att *uppföljning* är ett bättre begrepp. *Stiftsstyrelserna i Uppsala och Växjö stift* anser tvärtom, som en följd av att kyrkostyrelsen inte bör överta stiftens nuvarande beslutanderätt över förvaltningen av prästlönetillgångarna i detalj, att begreppet *samråd* bör vara kvar. *Stiftsstyrelsen i Visby stift*, som avstyrker den föreslagna ändringen, menar att samrådsformen är bra, men kan och behöver utvecklas i sin nuvarande form. Stiftet har idag en välfungerande förvaltning med ett lokalt anpassat skogsbruk, vilket även *stiftsstyrelsen i Lunds stift* ger uttryck för i sitt svar. *Stiftsstyrelsen i Härnösands stift* anser att det finns en stor potential att utveckla det årliga samrådet, utan att en ändring av kyrkoordningen behöver ske. Samråden kan till exempel omfatta uppföljning inom valda områden. *Stiftsstyrelsen i Linköpings stift* anser att det bör finnas en tydlig uppföljning och att samråd, som omfattar mer än ren måluppföljning, också är viktigt. Samråd inrymmer även möjlighet till överläggningar, kompetensutveckling, gemensam analys och diskussion. *Stiftsstyrelsen i Stockholms stift*, som tillstyrker förslaget, anser att kyrkostyrelsen har alla möjligheter att utveckla den årliga tillsynen. *Stiftsstyrelsen i Luleå stift* påpekar att kyrkostyrelsen möter stiftsstyrelsernas presidier regelbundet för samtal om verksamhetsutveckling och anser att en liknande överläggningsmodell bör utvecklas för förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen delar utredningens och den av flera remissinstanser understödda uppfattningen att dagens årliga samråd mellan stiftet och kyrkostyrelsen bör vidareutvecklas. Kyrkostyrelsen instämmer vidare i utredningens bedömning att dessa överläggningar skulle kunna utformas så att de blir mer av ett samtal, en uppföljning, där resultaten i olika delar följs upp och strategiska frågor diskuteras. Därtill konstaterar kyrkostyrelsen att stiftens årliga redovisningar om förvaltningen av prästlönetillgångarna kommer att behöva vidareutvecklas och kompletteras till följd av det förändrade ställningstagandet med utgångspunkt i de fyra hållbarhetsdimensionerna och den gemensamma inriktningen. Stiftet bör redovisa hur man arbetar med detta, och kyrkostyrelsen behöver inom ramen för sitt tillsynsansvar följa den utvecklingen. Kyrkostyrelsen menar därför att det tillsynsarbete som krävs inte återspeglas fullt ut inom begreppet *samråd*. Uppföljning av arbetet är en viktig grund i kyrkostyrelsens fortsatta tillsynsarbete. Kyrkostyrelsen behöver också i större utsträckning möta de frågeställningar som väcks av stiftet. Kyrkostyrelsen har i remissvaren uppfattat att det finns en tydlig önskan från stiftet om att den årliga överläggningen utvecklas till ett mer strategiskt möte än vad som sker idag. Kyrkostyrelsen noterar att remissinstanserna har angett fördelar både med att behålla begreppet *samråd* i bestämmelsen och att

ändra till *uppföljning*. Vidare har ett stort antal remissinstanser föreslagit att inkludera båda orden. Med beaktande av ovan och de remissvar som lämnats bedömer kyrkostyrelsen att det är lämpligt att *uppföljning* läggs till i 46 kap. 5 d § kyrkoordningen som reglerar samråd mellan kyrkostyrelsen och stiftet.

6.3.3 Årlig tillsynsredovisning från kyrkostyrelsen till kyrkomötet

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkomötet ansvarar ytterst för Svenska kyrkans förvaltning av prästlönetillgångarna. Kyrkostyrelsen ska årligen till kyrkomötet redovisa iakttagelser från tillsynen av förvaltningen.

Ändrad paragraf: 46 kap. 5 c § andra stycket kyrkoordningen

Utredningens förslag överensstämmer delvis med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen har föreslagit en mer utvecklad bestämmelse, innebärande att kyrkostyrelsen genom en årlig skrivelse till kyrkomötet ska redovisa iakttagelser och åtgärder om tillsynen av förvaltningen. Utredningen har föreslagit att redovisningen ska innehålla en redogörelse rörande insatser för att säkerställa andlig, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet.

Syftet med förslaget var att ytterligare stärka hållbarhetsarbetet och bidra till den gemensamma kraftsamling som efterfrågas inom Svenska kyrkan. Ett återrapporteringskrav kan, enligt utredningen, ses som en del i att säkerställa efterlevnad av uppsatta normer och ge en tydlighet och transparens i hållbarhetsarbetet. Det skulle stärka Svenska kyrkans trovärdighet och också ge en tydlighet i ansvarsfördelningen mellan de olika organen inom Svenska kyrkan. Genom sådan tydlighet och öppenhet kan konflikter inom kyrkan motverkas. Utredningens krav på redovisningen syftar till att ge kyrkomötet en tydligare bild av helheten, hur väl delegeringen av förvaltningen till stiftet fungerar och hur arbetet med kyrkans fortsatta inriktning inom skogsbruket fortskrider.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 266 yttrat sig över förslaget. Av dessa är det 103 som tillstyrker och 36 som tillstyrker delvis, medan 108 avstyrker förslaget. Därutöver är det 19 som inte har någon uppfattning.

Av stiftet är det ett stift som tillstyrker förslaget, medan sex stift tillstyrker delvis. Fem stift avstyrker förslaget. Ett stift har inte valt något svarsalternativ. Kyrkostyrelsen skriver idag en tillsynsrapport baserad på kyrkostyrelsens genomgång och analys av de svar som stiftet lämnat på de frågor som utgör underlaget. Detta lyftes fram av *stiftsstyrelserna i Stockholms och Luleå stift* som argument för förslaget och av *stiftsstyrelserna i Lunds, Uppsala och Visby stift* som argument emot förslaget. *Stiftsstyrelsen i Växjö stift* menar att förslaget innebär mer administration. *Stiftsstyrelsen i Härnösands stift* anser att förslaget är en märkbar urvattning av det regionala och lokala självstyret som är karaktäristiskt och grundläggande för Svenska kyrkan. *Stiftsstyrelsen i Skara stift* föreslår i stället formuleringen: "Kyrkostyrelsen ska årligen genom en skrivelse till kyrkomötet redovisa iakttagelser och åtgärder om tillsynen av förvaltningen". *Stiftsstyrelsen i Göteborgs stift* föreslår å sin sida som lämplig formulering: "Kyrkostyrelsen ska årligen rapportera resultatet av uppföljningen av förvaltningen till kyrkomötet", och tillägger att en årlig uppföljning av förvaltningen bör hållas på våren så att resultaten kan redovisas till kyrkomötet. Stiftsstyrelsen anser vidare att det är rimligt att de överläggningar som idag sker mellan stiftet och kyrkostyrelsen utvecklas. *Stiftsstyrelsen i Växjö stift* anser att det är mer rimligt att en sådan

redovisning endast ska lämnas en gång per mandatperiod, medan *stiftsstyrelsen i Linköpings stift* föreslår minst en gång per mandatperiod. Stiftet tillägger att frekvensen måste diskuteras för att inte skapa onödigt merarbete och att kyrkostyrelsen får bedöma den lämpliga frekvensen, som eventuellt också kan ändras när de nya målen har satt sig.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Som beskrivits ovan är det alltid den nationella nivån som ytterst ansvarar för den förvaltning av prästlönetillgångarna som kyrkomötet har tilldelat stiftet. Därför behöver stiftet rapportera om förvaltningen till kyrkostyrelsen som ansvarar för tillsynen. Mot bakgrund av att stiftens arbete bör följas upp i förhållande till hållbarhetsdimensionerna och den gemensamma inriktningen föreslår kyrkostyrelsen även, som redogjorts för i avsnitten ovan, att uppföljningen av stiftens arbete vidareutvecklas. För att kyrkomötet, som är ytterst ansvarig för Svenska kyrkan, ska ha möjlighet att följa förvaltningen bedömer kyrkostyrelsen att det även krävs en återkoppling till kyrkomötet. Kyrkostyrelsen instämmer därför i utredningens bedömning i denna del. Det bör därför i 46 kap. 5 c § kyrkoordningen föras in att kyrkostyrelsen årligen till kyrkomötet ska redovisa iakttagelser från tillsynen av förvaltningen.

6.3.4 Skapa förutsättningar för det fortsatta arbetet genom att tydliggöra att kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelse om tillsynen av förvaltningen

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkostyrelsens bemyndigande att utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna förtydligas så att det tydligt framgår att kyrkostyrelsen även får utfärda närmare bestämmelser om tillsynen över stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna.

Ändrad paragraf: 46 kap. 3 § andra stycket kyrkoordningen

Utredningens förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens förslag eftersom utredningen inte innehöll något förslag om förtydligt bemyndigande.

Remissinstanserna: Eftersom utredningen inte innehöll något motsvarande förslag har remissinstanserna inte yttrat sig om detta, utöver vad som framgår av ovan redovisade förslag om tillsyn och uppföljning.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Inom kyrkostyrelsens fortsatta arbete ligger att vidareutveckla en tillitsbaserad tillsyn, i enlighet med önskemål och synpunkter som framförts i remissvaren och även, i viss mån, i enlighet med utredningens bedömningar. Kyrkoordningen innehåller redan idag ett bemyndigande för kyrkostyrelsen att utfärda närmare bestämmelser ”om förvaltningen” av prästlönetillgångarna i 46 kap. 3 § kyrkoordningen. I det fortsatta arbetet skulle detta bemyndigande kunna tillämpas. En utvecklad tillsyn skulle därför kunna innefatta att utfärda närmare bestämmelser som förtydligar exempelvis den uppföljning som föreslagits åligga kyrkostyrelsen. Det är dock inte tydligt utskrivet att kyrkoordningens bemyndigande i 46 kap. 3 § andra stycket kyrkoordningen även inkluderar att utfärda närmare bestämmelser ”om tillsyn”. Kyrkostyrelsen gör därför bedömningen att detta förtydligande bör införas.

Syftet med den föreslagna ändringen är att förtydliga innebörden av kyrkostyrelsens bemyndigande och att undanröja oklarheter i det praktiska tillämpningsarbetet. Ett otydligt formulerat bemyndigande kan innebära osäkerhet om mandat att utfärda

närmare bestämmelser i det fortsatta arbetet, vilket kan resultera i fördröjning av vidareutvecklingen av tillsynen.

Kyrkostyrelsen vill betona att ändringen endast är avsedd att undanröja eventuella tvivel om att kyrkostyrelsen har möjlighet att utveckla innehållet i, och formerna för, den tillsyn som redan idag åligger kyrkostyrelsen, särskilt med hänvisning till det föreslagna tillägget i 46 kap. 5 d § kyrkoordningen – att det ska ske både samråd och uppföljning av förvaltningen av prästlönstillgångarna. Innebörden av kyrkostyrelsens tillsyn, som regleras i 46 kap. 5 a § första stycket, kan däremot inte ändras genom reglering i Svenska kyrkans bestämmelser. Kyrkostyrelsen vill därför betona att tillsynens ramar kvarstår, det vill säga att ge råd, stöd och hjälp.

6.4 Ekonomisk utjämning

I detta avsnitt redogörs för kyrkostyrelsens bedömningar avseende ändringar i utjämningsystemet till följd av omställningen av förvaltningen av prästlönstillgångarna. Kyrkostyrelsen har i sina överväganden utgått ifrån de förslag som presenteras i utredningen och beaktat de synpunkter på utredningen som inkommit under remissbehandlingen.

6.4.1 Hållbarhetsavgift och möjlighet för kyrkostyrelsen att besluta om utdelningens fördelning mellan andelsägande församlingar och utjämningsystemet

Kyrkostyrelsens bedömning: Frågan om finansiering av ett mer hållbart skogsbruk behöver utredas vidare innan ett förslag kan läggas fram till kyrkomötet. Inga förslag till ändringar föreslås därför.

Stiften ansvarar för att fördjupa arbetet med att utveckla en mer hållbar förvaltning av prästlönstillgångarna. Kyrkostyrelsen vill därför betona att hänsyn kommer att tas till finansieringsfrågan inom ramen för uppföljningen av detta arbete.

Utredningens förslag överensstämmer inte med kyrkostyrelsens förslag. Utredningen har föreslagit att ett solidariskt kyrkligt ansvar för ett hållbart skogsbruk införs genom en obligatorisk hållbarhetsavgift. Enligt förslaget ska församlingar och pastorat med andelstal i prästlönstillgångarna kunna kompenseras vid en omställning av Svenska kyrkans skogsbruk. Syftet är att värna de ekonomiska förutsättningarna för de församlingar och pastorat som kan få mindre utdelning från prästlönstillgångarna, som ett resultat av omställningen. Församlingar och pastorat i stift som tar stort ansvar för att ställa om sitt skogsbruk enligt den inriktning som kyrkostyrelsen beslutar, har också föreslagits kunna få särskild compensation i syfte att premiera ansvarstagande. Utredningen har föreslagit att kostnaden för compensationen ska bäras solidariskt inom Svenska kyrkan. För att möjliggöra en sådan modell har utredningen föreslagit dels införandet av en hållbarhetsavgift för samtliga församlingar i Svenska kyrkan, dels en möjlighet att minska den andel av avkastningen från förvaltningen av prästlönstillgångar som stiften ska betala in till den nationella nivån.

Utredningen bedömde att modellen skulle innebära ett långsiktigt ekonomiskt hållbart system och möjliggöra både upprätthållande av nivåer i stiftsbidrag från den nationella nivån, samt bibehållen utdelning till församlingar och pastorat med andelar i prästlönstillgångarna. Utredningens analys indikerade att en hållbarhetsavgift på mellan 0,4 och 0,8 öre per skattekrona finansierar den föreslagna compensationen. Nivån på hållbarhetsavgiften föreslogs beslutas av kyrkomötet årligen.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 255 yttrat sig över förslaget. Av dessa är det 53 som tillstyrker och 36 som tillstyrker delvis, medan 140 avstyrker förslaget. Därutöver är det 26 som inte har någon uppfattning.

Av stiftens är det nio stift som avstyrker förslaget, medan ett stift tillstyrker med kommentarer och ett stift som tillstyrker delvis. Två stift har inte valt något svarsalternativ. *Stiftsstyrelsen i Linköpings stift* förtydligar i sitt tillstyrkande att man tillstyrker principen om solidariskt ansvar, men att det här finns behov av vidareutveckling med djupare analys av hur detta ska gå till.

Det är således en övervägande del av remissinstanserna som ställer sig negativa till utredningens förslag om ändringar i utjämningsystemet. Många av de svarande befärar att hållbarhetsavgiften kommer att belasta församlingarnas ekonomi och komplicera administrationen. Andra är oroliga för att avgiften skulle minska tillgängliga medel för kyrkans grundläggande uppgift och i förlängningen leda till höjda kyrkoavgiftssatser, vilket i sin tur kan påverka människors beslut om medlemskap. Vanligt förekommande bland remissvaren är också en att en detaljerad konsekvensanalys och tydligare information om hur avgiften skulle påverka enskilda församlingarna efterfrågas. En del av remissinstanserna föreslår slutligen att eventuella ekonomiska konsekvenser av en omställning till ett mer hållbart skogsbruk hanteras inom befintligt utjämningsystem, alternativt finansieras av avkastningen från det gemensamma kapital som förvaltas på nationell nivå.

Skälen för kyrkostyrelsens bedömning

Kyrkostyrelsen delar den uppfattning som en del av remissinstanserna ger uttryck för om att det krävs en betydligt mer detaljerad konsekvensanalys av utredningens förslag om ändringar i utjämningsystemet. Därutöver behöver alternativa finansieringsmöjligheter till hållbarhetsavgiften identifieras och analyseras innan ett väl avvägt beslut i finansieringsfrågan är möjligt att fatta.

Kyrkostyrelsen bedömer mot denna bakgrund att frågan om finansiering av ett mer hållbart skogsbruk behöver utredas vidare innan ett förslag kan läggas fram till kyrkomötet. Stiftens ansvarar för att fördjupa arbetet med att utveckla en mer hållbar förvaltning av prästlönstillgångarna. Kyrkostyrelsen vill därför betona att hänsyn kommer att tas till finansieringsfrågan inom ramen för uppföljningen av detta arbete.

6.4.2 Konsolideringsregler

Kyrkostyrelsens bedömning: Kyrkostyrelsen ska tillämpa nya konsolideringsregler för prästlönstillgångarna från och med bokslutet för 2025 års förvaltning av tillgångarna.

Utredningens förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens bedömning. Utredningen har föreslagit att schablonskatteavdraget i konsolideringstakets fastighetsdel tas bort. Vidare har utredningen föreslagit att det sker en trappstegsvis höjning av högsta konsolideringsgrad i takets fonddel vid hög allokering mot fond, där (1) förvaltningar som är allokerade mot fond¹ till mer än 50 procent får en högsta tillåtna konsolideringsgrad i fonden om 150 procent, och (2) förvaltningar som är allokerade mot fond till mer än 75 procent får en högsta tillåtna konsolideringsgrad i fonden om 160 procent.

¹ För att mäta allokeringen mot fond dividerar man det bundna prästlönefondskaptalet med det totala bundna kapitalet (den del av eget kapital som inte får tas i anspråk för utdelning) under Eget kapital.

Därtill har utredningen föreslagit att kyrkostyrelsen ger generalsekreteraren beslutsrätt om tillfälligt avsteg från konsolideringsreglerna, i de fall fondkapitalet hos ett stift tillfälligt sänks över ett årsskifte till följd av fastighetsaffärer i samma förvaltning.

Att schablonskatteavdraget i modellen föreslås tas bort sker mot bakgrund av att de flesta egendomsförvaltningarna gör skogsavdrag i deklarationen, vilket gör att den faktiska inkomstskatt som varje egendomsförvaltning betalar inte stämmer överens med schablonskatteavdraget i konsolideringstakets fastighetsdel. Förändringen skulle innebära en förenkling i beräkningen av konsolideringstaket.

Ändringarna i nivån på konsolideringstakets fonddel föreslås av utredningen i syfte att ge stift vars egendomsförvaltningen har en hög andel fond, möjlighet att kunna lämna en jämnare utdelning till andelsägarna mellan åren än vad som kan bli fallet idag. Sammantaget skulle dessa föreslagna förändringar leda till att det samlade konsolideringstaket för prästlönetillgångar skulle höjas med 13 procent eller drygt 270 miljoner kronor, där större delen av höjningen koncentreras till ett fåtal stift där prästlönetillgångarna till största delen består av fondförvaltning.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som svarat via frågeformuläret har 254 yttrat sig över förslaget. Av dessa är det 70 som tillstyrker och 8 som tillstyrker delvis, medan 31 avstyrker förslaget. Därutöver är det 145 som inte har någon uppfattning.

Av stiftet är det tolv stift som tillstyrker förslaget, medan ett stift inte har valt något svarsalternativ. *Stiftsstyrelsen i Stockholms stift* nämner att den föreslagna delegationen av beslutanderätt om tillfälligt avsteg från konsolideringsreglerna till generalsekreteraren kanske borde utvidgas till att avse extraordinära åtgärder för ett eller alla stift.

Det är en övervägande del av församlingarna och pastoraten som saknar uppfattning om utredningens förslag i denna del. Det kan bero på att många av enheterna inte känner till att konsolideringsreglerna finns. Alla stift som svarat tillstyrker dock utredningens förslag om ändringar i dessa regler.

Skälen för kyrkostyrelsens bedömning

De årliga utdelningar som blir resultatet av föregående års förvaltning av prästlönetillgångarna ingår som en del i Svenska kyrkans utjämningsystem. Det är mot den bakgrunden som kyrkostyrelsen årligen beslutar om konsolideringsreglerna för tillgångarna som anger hur mycket vinstmedel varje förvaltning maximalt kan ansamla. Syftet med konsolideringsreglerna är att säkerställa att så mycket som möjligt av avkastningen delas ut till församlingar och utjämningsystem, samtidigt som det över tid även ska finnas möjlighet att upprätthålla en stabil nivå på utdelningen.

Nuvarande konsolideringsregler, som tillämpats sedan år 2000, anvisar att varje förvaltning vid tidpunkten för årsbokslut får ansamla vinstmedel till ett belopp ”som högst motsvarar ett genomsnitt av årets resultat över fem år från fastighetsförvaltningen, plus ett belopp som motsvarar 40 procent av bundet prästlönefondskapital” (där orealiserat resultat från värdepapper ingår i den ansamlade vinsten). I samband med att definitivt besked om stiftsbidrag lämnas till stiftet (juni varje år) görs en kontroll av att aktuell ansamlad vinst i förvaltningen enligt senaste bokslut inte överstiger framräknat konsolideringstak enligt beskrivningen ovan. Eftersom nuvarande konsolideringsregler har tillämpats under en mycket lång tid, ville kyrkostyrelsen att utredningen i sina analyser även skulle beakta dessa regler.

Kyrkostyrelsen välkomnar förslag till ändringar i reglerna som medför förenklingar och ökad flexibilitet i tillämpningen, samt underlättar stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna. Kyrkostyrelsen har mot den bakgrunden för avsikt att tillämpa de nya reglerna från och med bokslutet som görs för 2025 års förvaltning av tillgångarna.

Kyrkomötet
Motion 2025:75
av Mona Olsson m.fl.

Hållbar, rättvis och naturnära skogsförvaltning

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. anta motionens förslag till ändringar i kyrkoordningen,
2. ändringarna träder i kraft den 1 januari 2027 i fråga om 46 kap. 8 a § andra stycket och i övrigt den 1 januari 2026.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

46 kap.

3 §

Prästlönetillgångarna ska förvaltas *så effektivt som möjligt* och *på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning*. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna

Prästlönetillgångarna ska förvaltas *ändamålsenligt och resurseffektivt. Andlig, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet ska säkerställas i förvaltningen*. Tillgångarna ska därtill förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar.

Kyrkostyrelsen *ska besluta om mål och inriktning för förvaltningen av prästlönetillgångarna och får även* utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

5 a §

Kyrkostyrelsen har tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna. I tillsynen ingår råd, stöd och hjälp i frågor som rör förvaltningen.

Kyrkostyrelsen har tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna. I tillsynen ingår, *utöver krav på vidtagande av åtgärd, även* råd, stöd och hjälp i frågor som rör förvaltningen.

5 c

Om kyrkostyrelsen i sin tillsyn uppmärksammar allvarliga brister i ett stifts förvaltning av prästlönetillgångarna, *ska* kyrkostyrelsen genom en skrivelse till kyrkomötet *föreslå de åtgärder som för-*

Om kyrkostyrelsen i sin tillsyn uppmärksammar allvarliga brister i ett stifts förvaltning av prästlönetillgångarna, *får* kyrkostyrelsen *hålla inne del av stiftsbidraget enligt 44 kap. 14 §, tills åtgärd*

anleds av stiftets agerande. Till skrivelsen ska fogas ett yttrande från stiftet.

angiven av kyrkostyrelsen vidtagits. Kyrkostyrelsen ska årligen genom en skrivelse till kyrkomötet redovisa iakttagelser och åtgärder om tillsynen av förvaltningen. Redovisningen ska innehålla en redogörelse rörande insatser för att säkerställa andlig, ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet.

8 §

Vid förvaltningen av prästlönefastigheterna ska *naturvårdens* och *kulturmiljövårdens* intressen beaktas *i skälighetsomfattning*.

Vid förvaltningen av prästlönefastigheterna ska *biologisk mångfald skyddas och främjas* och kulturmiljövårdens intressen beaktas.

För att motverka att en åtgärd i förvaltningen av prästlönefastigheter medför skada för natur- eller kulturmiljövården ska de skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått som behövs vidtas.

8 a §

Vid förvaltningen av prästlönefastigheter ska särskilda åtgärder vidtas för att främja renskötselrätten, koncessionsrenskötsel och den rätt urfolk har att utöva sina andliga och kulturella traditioner i de områden där de traditionellt har bott och verkat.

Den urfolksrättsliga principen om fritt och informerat förhandssamtycke ska tillämpas vid markanvändningsåtgärder som har en direkt och betydande påverkan för renskötsels bedrivande.

Motivering

Svenska kyrkan är en av Sveriges största skogsägare och har därmed ett unikt ansvar i arbetet för klimat, biologisk mångfald och en hållbar framtid. Det handlar inte bara om ekonomi, utan om förvaltarskap, tro och etik.

Den kyrkliga skogsutredningen Kyrkan och skogen – ansvar, handling och hopp (SKU 2024:2) visar tydligt behovet av förändring. Bland annat pekar den på att trakthyggesbruket – som idag dominerar 89 procent av Svenska kyrkans skogsbruk – innebär omfattande ekologiska risker: minskad biologisk mångfald, försämrade rekreation, försvagade kulturvärden och minskad kolinlagring.

Vänstern i Svenska kyrkan anser att kyrkan har ett andligt och moraliskt ansvar att ta ledarskap i omställningen. Vi har i likhet med många miljöorganisationer, forskare och enskilda personer välkomnat den framtagna skogsutredningen. Svenska kyrkans mod att ta ansvar för att minska klimatförsämringarna och för att bevara den biologiska mångfalden har i debatten lyfts fram som ett föredöme för andra skogsägare. Här visade kyrkan att man ville omsätta teologin i praktiken och arbeta för att bevara

den värld Gud skapat åt alla levande varelser istället för att sätta ekonomin först. Det är med stor besvikelse vi konstaterar att majoriteten i kyrkostyrelsen valt att i viktiga avseenden inte ställa sig bakom skogsutredningens förslag. Vi kan därför inte acceptera att de övergripande målen för förvaltningen av skogen inte ska sättas centralt och avse samtliga stift. Kyrkostyrelsen ska besluta om mål och inriktning för förvaltningen av prästlönetillgångarna och ska även ha möjlighet att utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Vi är medvetna om det negativa remissutfallet från stiftet och särskilt egendomsförvaltningarna som till och med beställt skuggutredningar. I flera remissyttranden från stiftet har vidare visats en stor skepsis mot att ändra de hittillsvarande metoderna att förvalta skogsbeståndet. Det finns därför stora farhågor för att de övergripande målen för förvaltningen av prästlönetillgångarna inte inom överskådlig tid kommer att uppnås om ansvaret överlämnas till stiftet. Svenska kyrkans ansvar för att minska klimatkrisen är så stort att målen måste sättas på central nivå. Vidare delar vi skogsutredningens förslag att det behövs ekonomiska styrmedel för att säkerställa att stiftet följer de mål som centralt ställs upp för skogsförvaltningen.

Vi förutsätter att målet som ställs upp för förvaltningen av skogen är att trakt-hyggesbruket successivt ska fasas ut i Svenska kyrkans skogar och ersättas med natur-nära skogsbruksmetoder såsom blädning, kontinuitetsskogsbruk och hyggesfria metoder. Vidare ska ekologisk, ekonomisk, social samt andlig och existentiell hållbarhet vara vägledande för all skogsförvaltning inom Svenska kyrkan och tydligt genom-syra kyrkostyrelsens dialog med stiftet och församlingarna.

Vidare är det viktigt att kyrkans markförvaltning respekterar urfolksrätten. Renskötseln är inte bara ett ekonomiskt näringsfång, utan en kulturell och andlig livsform som förtjänar fullt skydd. Vi har ingen invändning mot den föreslagna utformningen av bestämmelsen om hänsyn till urfolksrättens rätt vid förvaltningen av Svenska kyrkans markförvaltning och deras rätt till förhandssamtycke. Vi förutsätter dock att de närmare bestämmelser, som ska utfärdas om samrådet, kommer att innebära ett förbud mot att vidta åtgärder i förvaltningen av en fastighet som innebär en direkt och betydande påverkan för renskötselns bedrivande innan samtycke lämnats av den berörda samebyn.

Genom de förändringar vi föreslår i kyrkoordningen kan Svenska kyrkan gå före i klimatkampen, visa respekt för urfolkens rättigheter och stärka sin trovärdighet som en kyrka som tar teologin och ansvaret för skapelsen på allvar.

Norrköping 25 juli 2025

Mona Olsson (ViSK)

Britt Björneke (ViSK)

Mats Berglund (ViSK)

Agneta Ahlblom (ViSK)

Margareta Carlsson (ViSK)

Britt Fält (ViSK)

Marie Buhr (ViSK)

Ellen Skånberg (ViSK)

Lars B Andersson (ViSK)

Vicktoria Bagi (ViSK)

Anders Lundberg (ViSK)

Linda Sjöo (ViSK)

Lisa Wallenstein (ViSK)

Ann-Charlotte Miller (ViSK)

Mot 2025:75

Monica Johansson (ViSK)

Lina Ahl (ViSK)

Ann-Marie Strömberg (ViSK)

Anne Sörman (ViSK)

Marja Hillerström (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2025:56
av Åsa Rehndell

Hållbar skogsförvaltning – solidarisk omställning

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. anta motionens förslag till ändringar i kyrkoordningen,
2. ändringarna träder i kraft den 1 januari 2026.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

44 kap.

Avgifter för gemensam verksamhet och kyrkunderhåll	Avgifter för gemensam verksamhet, kyrkunderhåll och hållbarhetsarbete
---	--

3 §

Församlingen ska varje år betala en avgift för gemensam verksamhet. Avgiften för gemensam verksamhet är sju öre per etthundra kronor av församlingens avgiftsunderlag.

Församlingen ska om kyrkomötet beslutar det också betala en kyrkunderhållsavgift.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om kyrkunderhållsavgiften.

Församlingen ska om kyrkomötet beslutar det även betala en hållbarhetsavgift. Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om hållbarhetsavgift.

46 kap.

5 §

Den nettovinst som uppkommer vid förvaltningen av prästlönetillgångarna och som tillkommer församlingarna ska stiftet fördela på dessa i förhållande till deras andelar i prästlönetillgångarna.

Stiftet får dock av vinsten behålla de medel som behövs för förvaltningen.

Samtidigt som vinstmedel betalas ut till församlingarna ska stiftet till den nationella nivån betala ett lika stort belopp.	Samtidigt som vinstmedel betalas ut till församlingarna ska stiftet till den nationella nivån betala ett lika stort belopp. Kyrkostyrelsen får besluta att beloppet till nationell nivå får sättas ned.
---	---

Motivering

Kyrkostyrelsen tillsatte 2023 efter kyrkomötesbeslut en utredning om kyrkans skogsbruk: Kyrkan och skogen. Ansvar, handling och hopp (Svenska kyrkans skogsutredning, 2024:02). Motionens förslag till ändringar i kyrkoordningen är identiska med de förslag som föreslås i den av kyrkostyrelsen tillsatta utredningen. Motionens förslag innebär att 44 kap. 3 § och 46 kap. 5 §§ ändras så att kostnaden för en omställning av skogsbruket ska bäras solidariskt inom Svenska kyrkan enligt skogsutredningens förslag. För denna modell föreslås dels införande av en hållbarhetsavgift för samtliga församlingar i Svenska kyrkan, dels en möjlighet att minska den andel av nettovinsten från förvaltningen av prästlönetillgångar som stiftet ska betala in till nationell nivå. Modellen innebär ett långsiktigt ekonomiskt hållbart system som möjliggör både upprätthållande av nivåer i stiftsbidrag från nationell nivå, samt bibehållen utdelning till församlingar och pastorat med andelar i prästlönetillgångarna.

Det har funnits och fortsätter att finnas ett stort engagemang i alla delar av Svenska kyrkan och i samhället i övrigt för en förändring av nuvarande skogsbruk. Den demokratiska processen med skogsutredningen har tyvärr inte varit tillfredsställande och remissförfarandet har kritiserats starkt.

Såväl forskningsläge som kyrkans värderingar talar för att det är av yttersta vikt för Svenska kyrkans trovärdighet att kyrkomötet och kyrkostyrelsen bejakar sin egen utredning för att säkerställa ett socialt, ekologiskt, ekonomiskt och andligt hållbart skogsbruk. Svenska kyrkan behöver ingjuta förtroende i demokratiskt hänseende och framförallt visa ansvarstagande i klimatnödens tid.

Prästlönetillgångarna bidrar med 2–3 procent av Svenska kyrkans totala inkomster. Vi behöver skyndsamt ställa om skogsbruket och skogsutredningen har på ett förtjänstfullt sätt tagit fram en modell för ett solidariskt fördelningssystem för att underlätta för alla församlingar i omställningsarbetet.

Tanumshede 18 juli 2025

Åsa Rehdell (HoJ)

Kyrkomötet
Motion 2025:54
av Åsa Rehndell

Hållbar skogsförvaltning – församlingen

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. anta motionens förslag till ändringar i kyrkoordningen,
2. ändringarna träder i kraft den 1 januari 2026.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

46 kap.

9 a §

Stiftet ska informera en berörd församling om insatser och den hänsyn som planeras i förvaltningen. Vid övergripande planering av förvaltningen ska berörd församlings synpunkter inhämtas och beaktas.

Motivering

Kyrkostyrelsen tillsatte 2023 efter kyrkomötesbeslut en utredning om kyrkans skogsbruk: Kyrkan och skogen. Ansvar, handling och hopp (Svenska kyrkans skogsutredning, 2024:02). Motionens förslag till ändringar i kyrkoordningen är identiska med de förslag som föreslås i den av kyrkostyrelsen tillsatta utredningen. Motionens förslag innebär att en ny paragraf (9 a §) införs i 46 kap. om att en församling ska informeras om insatser som egendomsförvaltningar planerar inom deras geografiska område. När övergripande planering sker behöver också församlingens synpunkter inhämtas och beaktas.

Det har funnits och fortsätter att finnas ett stort engagemang i alla delar av Svenska kyrkan och i samhället i övrigt för en förändring av nuvarande skogsbruk. Den demokratiska processen med skogsutredningen har tyvärr inte varit tillfredsställande och remissförfarandet har kritiserats starkt. Såväl forskningsläge som kyrkans värderingar talar för att det är av yttersta vikt för Svenska kyrkans trovärdighet att kyrkomötet och kyrkostyrelsen bejakar sin egen utredning för att säkerställa ett socialt, ekologiskt, ekonomiskt och andligt hållbart skogsbruk. Svenska kyrkan behöver ingjuta förtroende i demokratiskt hänseende och framförallt visa ansvarstagande i klimatnödens tid.

Mot 2025:54

Församlingarna bör rimligen få veta om det finns ett reservat i närheten av kyrkan eller om marken bakom kyrkogården ska kalhuggas. Svenska kyrkan ska på alla organisatoriska nivåer i hela landet tala liktydigt språk och förmedla samma budskap. Skogsbruket ska stödja gudstjänstlivet och öka förtroendet för Svenska kyrkan.

Tanumshede 18 juli 2025

Åsa Rehdell (HoJ)

**Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2025:1**

Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2026–2028

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 11 juni 2025

Martin Modéus

Camilla Asp

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå präglas även i år av hög tid för omställning i Svenska kyrkan och för den nationella nivån, samt av de möjligheter Svenska kyrkan har.

I år har kyrkostyrelsen valt att beskriva verksamhetsinriktning och strategiska insatser samt budgetramar utifrån de kyrkoordningsreglerade uppdrag den nationella nivån har enligt kyrkoordningen.

Vid tidpunkten för överlämnandet av denna skrivelse är förutsättningarna för kommande års Sida-bidrag till Act Svenska kyrkan fortfarande oklara, men kyrkostyrelsen bevakar noga utvecklingen och kommer att ta ansvar för att de åtaganden Act Svenska kyrkan har gentemot samverkanspartner i största möjliga mån fullgörs.

Huvuddelen av den nationella nivåns budget innehåller åtaganden och verksamhetskostnader där antingen ansvaret är reglerat i kyrkoordningen eller så är arbetet på annat sätt av stor betydelse för Svenska kyrkan. Enbart en mindre del av budgeten utgör därför utrymme för särskilt prioriterade insatser.

Enligt 12 kap. 3 § kyrkoordningen ska kyrkostyrelsen verka för barnets bästa och göra barnkonsekvensanalyser inför beslut, vilket kyrkostyrelsen har genomfört under beredningsarbetet.

7 Målbilder och verksamhetsinriktning.....	
7.1 Målbilder.....	
7.2 Verksamhetsinriktning.....	

7 Målbilder och verksamhetsinriktning

KsSkr 2025:1

7.1 Målbilder

Kyrkomötet har sedan tidigare fastställt tre övergripande målbilder som styr den nationella nivåns verksamhetsinriktning:

År 2030 har vi stärkt förmågan att bidra till ett församlingsliv som möter samtidens utmaningar.

År 2030 finns ett stärkt engagemang i Svenska kyrkan för ett hållbart samhälle i Sverige och i världen.

År 2030 finns effektiv styrning, förvaltning och administration i Svenska kyrkan, så att församlingarna kan fullgöra sitt grundläggande uppdrag.

Nuvarande målbilder har utgjort ett stöd för kyrkostyrelsen under planeringen av strategiska insatser och övrig verksamhet.

Kyrkostyrelsen ska den närmaste tiden summera betydelsen av nuvarande målbilder och bedöma om målbilderna behöver revideras eller om helt nya behöver utarbetas. Oavsett om målbilderna enbart justeras eller om de omformuleras ska målbilderna ta sikte längre fram i tid, mot 2040. Kyrkostyrelsen kommer att presentera sitt arbete i kommande verksamhetsskrivelse.

7.2 Verksamhetsinriktning

I följande avsnitt beskrivs exempel på pågående strategiska insatser och övrig planerad verksamhet. Planeringsperioden präglas av att tidigare beslutade satsningar fullföljs.

7.2.1 Stöd till stiftens för utveckling av församlingslivet

Kyrkostyrelsen bidrar, i samarbete med stiftens, till att stödja och stärka församlingarnas förmåga att fullgöra sitt grundläggande uppdrag inom flera områden och på olika sätt, såsom exempelvis samordning av samhällstjänsten Jourhavande präst, samordning och rådgivning avseende den lagreglerade begravningsverksamheten samt ansvar för Svenska kyrkans gemensamma information.

Den nationella nivån genomför och främjar forskning och omvärldsanalys av betydelse för Svenska kyrkan, verkar för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen kring religion och livstolkning samt ansvarar för Svenska kyrkans gudstjänstböcker. Efter att över 9 000 förslag på nya psalmer tagits om hand provsjugets nu 235 psalmsförslag i ett urval av Svenska kyrkans församlingar runt om i Sverige. Responsen från församlingarna som provsjugets kommer att ligga till grund för det fortsatta arbetet med nya psalmer under verksamhetsperioden. Kyrkostyrelsen följer också Svenska Bibelsällskapets översättningsarbete av Nya testamentet och bereder frågan om användning i Svenska kyrkans gudstjänster till kyrkomötet 2026.

Skrivelsens format medger enbart några exempel ur planerad verksamhet.

En närvarande och synlig kyrka

Varannan församling saknar kommunikatör på heltid och flera församlingar och pastorat efterlyser därför professionellt kommunikationsstöd och uppskattar de större satsningar som den nationella nivån genomfört den senaste tiden tillsammans med stiftens för att kompensera och komplettera bristen på lokala resurser.

Kyrkomötet har tidigare tagit ställning till kommunikationssatsningar för att öka synlighet, nyfikenhet och förtroende hos människor som i dag har en svag relation till Svenska kyrkan, inte minst unga vuxna. Nya kommunikationskanaler har utforskats för att nå en yngre målgrupp och kommunikativa initiativ har kopplats till den verksamhet som pågår i församlingar och pastorat. Detta tycks ha gett resultat och satsningarna har troligtvis bidragit till det ökade intresse för kristen tro vi nu ser bland unga.

Hur väl Svenska kyrkan förmår synliggöra vad kyrkan är och gör har långsiktig påverkan. Det kan gälla människors val att delta i kyrkliga handlingar, medlemskap, ideellt engagemang eller viljan att ge en gåva till Svenska kyrkans verksamhet. Synlighet och förtroende stärker även Svenska kyrkans kompetensförsörjning avseende rekrytering av medarbetare och förutsättningarna för de beslut som påverkar kyrkan på politisk nivå genom avtal och lagstiftning. Hur väl allmänhet och beslutsfattare känner till Svenska kyrkan påverkar kyrkans förmåga att vara en del av civilsamhället och bedriva påverkansarbete. Dagens, såväl som morgondagens beslutsfattare, behöver kunskap om och förtroende för Svenska kyrkan.

Det senaste året visar även på behovet att möta det växande intresset för kristen tro och Svenska kyrkan i alla åldrar, men framför allt bland de yngre. Biskoparnas samlade initiativ i sitt strategiska pastorala ledningsansvar om att verka för kristen tro i nästa generation är ett angeläget initiativ som i första hand kommer att bäras och genomföras i stiftet. Dock kan det behövas någon form av stöd från den nationella nivån.

Ökad tillgänglighet

Svenska kyrkan står inför utmaningar när det gäller tillgänglighet. Många människor önskar kontakt, men nuvarande organisation och arbetssätt svarar ofta i låg grad mot dagens sätt att leva, planera och kommunicera. Tillgänglighet är därför en strategiskt viktig fråga för varje församling och pastorat. Den första kontakten med Svenska kyrkan behöver underlättas, så att personliga möten kan ske.

Dagens yngre generationer, uppvuxna i en digitaliserad värld, förväntar sig att kunna möta Svenska kyrkan även digitalt. Det finns redan exempel på digitala plattformar, såsom tjänsten *Hitta confirmation*, där det nationella systemstödet kombineras med lokalt pastoralt arbete. Många svenska organisationer och myndigheter erbjuder idag digitala tjänster via sin webbplats, vilket underlättar för många människor. En liknande portal på Svenska kyrkans webbplats, skulle kunna få stor betydelse. En sådan digital ingång skulle möjliggöra individanpassad kommunikation utifrån relation, intresse och uppdrag.

Kyrkomötet har tidigare efterfrågat ett systemstöd för medlemskommunikation och administrativ hantering, och kyrkostyrelsen har fått i uppdrag att ta fram en lösning. Utvecklingen av ett sådant systemstöd har därför varit en del av kyrkostyrelsens färdplan för samverkan och digitalisering, som fastställdes av kyrkomötet 2021. En omfattande enkätundersökning genomfördes dessförinnan för att kartlägga behoven i församlingar och pastorat.

En första version av systemstödet har nu tagits fram och kommer att kunna presenteras inom kort. Den innehåller verktyg för medlemskommunikation, funktioner för självservice, bokning av exempelvis dop och vigsel, anmälan till verksamheter samt ärendehantering. Funktionaliteten har säkerställts genom referensgrupper bestående av administratörer, kommunikatörer och präster från olika församlingar.

Under den närmaste tiden kommer frågor kring anslutning, ekonomi och förvaltning att bearbetas vidare. Kyrkostyrelsen kommer att följa det fortsatta utvecklingsarbetet noggrant och utvärdera steg för steg inför framtida vägval och beslut. Även om det finns etablerings- och utvecklingskostnader inledningsvis, förväntas denna gemensamma lösning på sikt stärka Svenska kyrkans tillgänglighet och förbättra informationssäkerheten.

En klimatneutral kyrka

Svenska kyrkan har en gemensam färdplan för klimatet och frågan om klimatomställning är aktuell i de flesta av kyrkans verksamheter. För att Svenska kyrkan ska uppnå effektmålen om klimatneutralitet till 2030 och inte längre bidra till den globala uppvärmningen är det av största vikt att klimatarbetet fortsätter oförtrutet. En minskning av kyrkans utsläpp av växthusgaser och en utfasning av fossila bränslen är nödvändig, likaså arbete för klimaträttvisa. I Hållbarhetsportalen på Kornet finns exempel på åtgärder, vägledningar och verktyg som stödjer genomförandet av färdplanen.

Färdplanen är uppdelad i tre etapper och den andra etappen påbörjades i början på 2024 och pågår till och med 2027. Andra etappen handlar om energianvändning och byggnader, produktion av förnybar el, resor och transporter, begravningsplatser, markanläggningar och maskiner, konsumtion och investeringar samt skog och mark. Den tredje etappen planeras starta 2028 och pågå till och med 2030.

Kyrkostyrelsen har budgeterat medel för specialisttjänster i stiftet som kan stödja och bidra till hela Svenska kyrkans omställning, verksamhetsmedel för utbildning samt incitamentsmedel för att stimulera en kraftfull omställning i Svenska kyrkan för att nå klimatmålen.

Svenska kyrkans beredskap

Arbetet för att höja Svenska kyrkans förmåga i den civila beredskapen pågår i samverkan med stiftet. Arbetet gäller såväl säkerhet och krisberedskap för olyckor och naturkatastrofer som kyrkans roll i den civila beredskapen. Det handlar bland annat om att rusta för att klara ett långvarigt bortfall av el, kommunikation, brist på mat och vatten och om att höja motståndskraft mot påverkan på vårt öppna samhälle, demokrati, fri- och rättigheter eller människovärde.

Krisledningsorganisationen stödjer också kyrklig beredskap i Svenska kyrkan i utlandet och i Act Svenska kyrkans verksamhet. Att resten av samhället hittar ingångar till Svenska kyrkan måste säkerställas genom införande av igenkända modeller som Tjänsteperson i beredskap, TiB, som täcker hela Svenska kyrkan.

Svenska kyrkan ska så långt det är möjligt även under svåra omständigheter fortsätta vara kyrka och utföra sin ordinarie verksamhet, bidra till hopp och livsmod under svåra omständigheter samt stärka den existentiella motståndskraften och vara en trygghet i lokalsamhället. När krisen inträffar behöver människor en plats att samlas på för att mötas, dela oro, förtvivlan och sorg och hantera frågor om mening och sammanhang. Svenska kyrkan kan bidra med gudstjänst, bön, själavård och diakoni.

Svenska kyrkan har två lagreglerade statliga uppdrag som ingår i det svenska totalförsvaret. Det ena är huvudmannaskapet för begravningsverksamheten i alla kommuner utom i Stockholm och i Tranås. Det andra gäller vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena enligt kulturmiljölagen (1988:950). Dessutom har Svenska kyrkan lagstadgat ansvar för att arkiv och kyrkobokföring fungerar. Svenska kyrkan måste under höjd beredskap och ytterst krig kunna axla dessa ansvar. I en situation av höjd beredskap ställs ökade krav på huvudmännen, vilket kan handla om resurser för kylförvaring och mark för gravplatser. Huvudmännen måste kunna hantera störningar av

energiförsörjning, internet, datasystem och telefoni. Vad gäller vård och underhåll av kulturminnena kan det handla om att planera för regelbunden tillsyn över kyrkobyggnader, kyrkotomter, begravningsplatser och kulturhistoriskt värdefulla inventarier.

Åtaganden till det samiska folket

Under verksamhetsperioden fortsätter den nationella nivån samordningen av arbetet utifrån åtaganden till det samiska folket enligt den handlingsplan som upprättats fram till år 2031. I handlingsplanen ingår möjligheten för stift, församlingar och pastorat eller ideell samisk organisation att söka ekonomiska medel för långsiktiga insatser.

Medel kan sökas för att synliggöra samisk andlighet, teologi, kyrklig tradition och samiska konstnärliga uttryck i kyrkorummet samt öka användningen av samiska språk i församlingens verksamhet. Det finns också möjlighet att söka medel för insatser som utvecklar församlingsverksamhet riktad till samiska barn och diakonal verksamhet som riktar sig till samer. Medlen ska även underlätta för en församling eller en samisk organisation i samband med repatriering och återbegravning av samiska kvarlevor.

Sågastallamat betyder på nordsamiska dialog eller samtal och är en återkommande kyrklig konferens som haft stor betydelse för arbetet hittills. Under verksamhetsperioden är det fokus på Sågastallamat 3 som äger rum 2026. Även förberedelser för de samiska kyrkodagarna 2029 som samlar deltagare från hela Sápmi kommer att påbörjas under perioden, eftersom Svenska kyrkan står som värd.

En långsiktigt hållbar utlandskyrka

Kyrkostyrelsen ansvarar för Svenska kyrkan i utlandet och arbetet under planeringsperioden inriktas på implementering av kyrkostyrelsens beslut om långsiktiga mål och strategier för en hållbar utlandskyrka med självbärande församlingar. Enbart ett fåtal medarbetare kvarstår till att samtliga är anställda lokalt av församlingens kyrkoråd alternativt i samverkan med en systerkyrka som arbetsgivare.

Verksamhet inom församlingens ram som bedrivs av församlingens personal men på andra orter än där församlingen är belägen regleras i samverkansavtal mellan församlingen och den nationella nivån samt i församlingsinstruktionen. Genom den mobila verksamheten, så kallade särskilda tjänster för verksamhet i länder där det inte finns någon svenskkyrklig församling, kan ett gudstjänst- och församlingsliv på svenska upprätthållas även på orter som inte längre eller ännu inte har förutsättningar att vara en församling. Prästerna för denna verksamhet är placerade i en utlandsförsamling med kyrkoherden som arbetsledare. Därmed kommer prästen närmare utlandskyrkans vardagsarbete och blir en del av ett arbetslag, dock med speciella arbetsuppgifter. Den mobila verksamheten liksom samverkan med utlandsmyndigheter och det lokala företrädeskapet inom samhällsansvar och ekumenik finansieras av den nationella nivån tills vidare.

Det diakonala samhällsansvar som handlar om att bistå människor med svenskspråkig identitet i utlandet som hamnat i svårigheter av olika slag hör till utlandsförsamlingarnas signum. Svenska kyrkan i utlandet samverkar med utrikesdepartementet, ambassader och konsulat och frågan om möjligheter till ekonomiska bidrag för de samhällsinsatser som utlandsförsamlingar gör från dessa instanser diskuteras.

För att skapa stabila och långsiktiga förutsättningar för utlandsförsamlingarna skapas ekonomiska garantier för femårsperioder. Detta för att församlingarna ska kunna ta ansvar för sina åtaganden av lokalt anställd personal, fastigheter och för kontinuitet i gudstjänstliv och diakonalt arbete. En utredning har genomförts nyligen för

att undersöka utlandsförsamlingarnas behov av stöd och en uppföljning av utlandskyrkans organisationsförändring och verksamhet kommer att ske i kontrollstationer vart fjärde år med start 2028 utifrån mål och inriktning av verksamheten över tid.

År 1626 grundades den första svenska utlandsförsamlingen i Paris, vilket ofta anges som utlandskyrkans bildande. Av denna anledning firar Svenska kyrkan i utlandet ett 400-årsjubileum år 2026 och detta kommer att uppmärksammas på olika sätt.

De kyrkliga grundutbildningarna

Svenska kyrkans utbildningsinstitut anordnar den pastoralteologiska utbildningen för blivande diakoner, församlingspedagoger, kyrkomusiker och präster i fyra utbildningsprogram. Kyrkostyrelsen anger villkoren för tillträde till de kyrkliga grundutbildningarna och bestämmer utbildningsplaner för dessa samt ser till att de kyrkliga grundutbildningarna erbjuds i tillräcklig omfattning.

Ambitionshöjningen för kyrkomusikerutbildningen med ett utökat antal utbildningsplatser på flera utbildningsorter sker stegvis under planeringsperioden för att säkra tillgången på utbildade kyrkomusiker i Svenska kyrkan. En reviderad utbildningsplan efter förslag från den utredning om Svenska kyrkans prästutbildning som genomförts medför genomlysning och utveckling av kursplaner. Utredning om förutsättningar för församlingspedagogutbildningen och församlingspedagogernas yrkesroll ska utifrån kyrkomötets beslut även genomföras under verksamhetsperioden.

Den behörighetsgivande kyrkoherdeutbildningen fortsätter att ges i samarbete med Uppsala och Lunds universitet i väntan på ställningstagande utifrån den översyn av innehåll, upplägg och kostnadsram som genomförts.

7.2.2 Företrädarskap

Hösten 2024 antog kyrkomötet ett uttalande om kyrkans roll i det offentliga rummet och satte därmed riktningen för Svenska kyrkan som en aktiv aktör i samhället. Kyrkostyrelsen företräder tillsammans med ärkebiskopen och övriga biskopar trossamfundet Svenska kyrkan och är Svenska kyrkans röst i det svenska samhället och internationellt, samt svarar för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och trossamfund.

Uppdraget företrädarskap inkluderar ekumenisk samverkan, påverkansarbete och internationell mission och diakoni som samordnas genom Act Svenska kyrkan.

På samma sätt som under andra uppdrag lyfts enbart några exempel ur planerad verksamhet.

Företrädarskap och kyrkan i det offentliga rummet

Svenska kyrkan är genom sina företrädare, sina många medlemmar och breda verksamhet en betydelsefull aktör i civilsamhället och en profetisk röst i det offentliga samtalet. Svenska kyrkan kan visa på Guds närvaro i världen och erbjuda kristen tro och samtidigt påverka beslutsfattare för en hållbar samhällsutveckling och hur Sveriges roll i världen bör utformas.

Det finns i många avseenden ett grundmurat förtroende bland alla de människor som väljer att vara medlemmar i Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen, ärkebiskopen och övriga biskopar behöver fortsatt delta i samhällssamtalet inom flera områden, bland annat om andlighet, existentiell hälsa och samhällets sociala hållbarhet. Intresset för kristen tro och Svenska kyrkan tar sig uttryck i de offentliga samtal som blir allt fler.

Kyrkostyrelsen ansvarar för samtal med regering, myndigheter och internationella organ och ansvarar för medverkan i statliga utredningar, remissvar och för nationell

och internationell samverkan med andra civilsamhällesorganisationer. Kyrkostyrelsen har också ansvar att företräda trossamfundet gentemot samhällets beslutsfattare i för trossamfundet centrala och prioriterade förutsättningsfrågor för församlingar och pastorat, till exempel beträffande kyrkoantikvarisk ersättning.

Kyrkostyrelsen har fått i uppdrag av kyrkomötet att tillsätta en utredning som inventerar, analyserar och drar slutsatser av Svenska kyrkans roll och betydelse som kulturaktör och kulturarrangör i det offentliga rummet, utifrån kyrkans egna och unika bidrag till kulturlivet. Utredningen kommer att tillsättas under verksamhetsperioden och ska ge förslag på kulturteologi och åtgärder för att trygga och säkerställa framtida resursbehov och kompetensförsörjning.

Ekumenik och interreligiös dialog

Kyrkostyrelsen verkar i gemenskap med andra trossamfund, europeiska och globala ekumeniska organisationer och allianser samt med andra samarbetspartner. Frågorna omfattar tro, religionsfrihet, mänskliga rättigheter, jämställdhet, demokrati och fred. Det handlar konkret om stöd till de människor som lever i utsatta situationer och genom att vara en gemensam stark röst i opinionsbildning, lyfta frågor internationellt samt påverka beslutsfattare.

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan kallad till kyrkans enhet, mänsklighetens gemenskap och världens helande, samt att söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition. Kyrkostyrelsen menar att religionsdialog utgör en förutsättning för ökad integration i ett samhälle där ökade klyftor mellan grupper är ett växande hot mot demokratin och tillhör en av de största samhällsutmaningarna.

Svenska kyrkan vill tillsammans med de lutherska kyrkorna i Skandinavien bidra till ett gemensamt ansvarstagande för långsiktigt hållbara strukturer i Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet och Konferensen för europeiska kyrkor. Det handlar om arbetssätt, verksamhet och finansiering för en ändamålsenlig samverkan för framtiden.

Svenska teologiska institutet i Jerusalem (STI) är en resurs för Svenska kyrkans fortbildning, både för teologer och för de med annan profession. Efter Hamas terrorangrepp mot civila i södra Israel i oktober 2023 och det krig som utbrutit i regionen efteråt är konsekvenserna för verksamheten på STI svåra att förutse. Kyrkostyrelsen strävar efter att upprätthålla det ekumeniska och interreligiösa arbetet som finns etablerat i regionen, men det är inte möjligt att följa den planering av kurser som fanns före krigsutbrottet.

Internationell mission och diakoni

Act Svenska kyrkan är det gemensamma uttrycket för Svenska kyrkans ansvar för internationell mission och diakoni. Act Svenska kyrkan gör i samarbete med andra kyrkor och aktörer skillnad i världen genom långsiktigt utvecklingsarbete och humanitära insatser. Arbetet bidrar till att människor själva får makt att forma sina liv och skapa en hållbar utveckling. Den internationella verksamheten genomförs i land- och regionprogram, humanitära program samt program för global policydialog och påverkansarbete. En satsning på att utveckla det humanitära arbetet och vidareutveckla Act Svenska kyrkans roll som resurs inom psykosociala insatser pågår.

Act Svenska kyrkan är en efterfrågad röst i den svenska biståndsdebatten, med den legitimitet som kommer av långvariga och nära samarbeten med lokala kyrkor och organisationer över hela världen. Kyrkostyrelsen kommer genom Act Svenska kyrkan

att bibehålla och utveckla ett starkt påverkans- och opinionsbildande arbete som ”profetisk röst”, för att stå upp för grundläggande värderingar om människors lika värde och rättigheter, skapelsens integritet, global rättvisa och fred i en tid av ökad polarisering.

Den svenska regeringen reformagenda för det svenska biståndet påverkar förutsättningarna för Act Svenska kyrkan och andra civilsamhällesorganisationers bistånd. Sida gör en förändring av hela systemet med så kallade strategiska partnerorganisationer till Sida, där Act Svenska kyrkan har varit en av 17 organisationer. Mot bakgrund av detta har Sida sagt upp samtliga avtal med strategiska partner. Ett ansökningsförfarande som även öppnats upp för internationell konkurrens pågår fortfarande när kyrkostyrelsen avger denna skrivelse. och utgången är oviss. Besked väntas från Sida i juli eller augusti 2025.

Kyrkostyrelsen verkar dock för att Svenska kyrkan även i framtiden ska kunna bedriva internationell mission och diakoni genom Act Svenska kyrkan och tillsammans i den världsvida kyrkan fortsätta stå upp för alla människors lika värde och rättigheter.

Act Svenska kyrkan har fortsatt högt satta mål i sin beslutade tillväxtstrategi för ökad insamling, även om målet sänkts något mot tidigare verksamhetsperiod. Ett arbete pågår för att utveckla samverkan med stift och församlingar ytterligare, så att församlingarna stärker sin del i det gemensamma ansvaret för internationell mission och diakoni. Act Svenska kyrkan behöver stärkas som församlingarnas egen organisation och vara den naturliga utgångspunkten för det internationella engagemanget i församlingslivet. Act Svenska kyrkan behöver synliggöras i församlingens instruktioner, verksamhetsplaner och budget. Fler församlingar behövs i arbetet, idag bidrar enbart cirka 100 av 600 församlingar och pastorat med procentmål i sina budgetar.

Act Svenska kyrkan har sedan länge en inriktning att komma närmare kyrkor och samarbetspartner i programländerna, för att bättre kunna stärka relationer och partnerskap samt bidra till ökad lokal kapacitet och ägarskap. Mycket av detta arbete kräver närvaro lokalt och regionalt och utförs bättre på plats än från Uppsala. Målsättningen är att ha en regional närvaro på fem platser 2027 genom regionala hubbkontor med medarbetare på plats. Idag finns det nyetablerade kontor i Colombia, Jordanien och Uganda. Det innebär att det över tid blir fler medarbetare i regionerna och färre på kansliet i Uppsala. Detta innebär större möjligheter för samordning med andra ekumeniska partner och givare på plats och mycket av arbetet kommer även fortsättningsvis att utföras av lokalanställd personal. Hållbarhetsfrågorna har bäring på ekonomin och minskat resande med flyg samt ökad användning av digitala mötesformer bidrar både med minskade utsläpp och minskade kostnader. På grund av ekonomiska förändringarna kommer personalen i Uppsala dessutom att tvingas minska ytterligare och en omställningsprocess i kyrkokansliet beräknas vara slutförd i juni 2026.

Förutsättningar kan komma att ändras före att denna skrivelse behandlas av kyrkomötet. När skrivelsen överlämnas till kyrkomötet saknas besked från Sida om Act Svenska kyrkan ska kunna fortsätta vidareförmedla civilsamhällesbistånd, likaså kännedom om hur stort det ekonomiska bidraget skulle kunna bli. Sammantaget innebär det att det finns betydande risker och osäkerhet i den lagda budgeten och under hela perioden kommer kyrkostyrelsen att anpassa och justera efter politiska förändringar och tillgängliga resurser, samt genomföra omställningar om så blir nödvändigt.

Kyrkostyrelsen menar att Svenska kyrkan behöver fortsatt stå upp för våra samarbetskyrkor och samarbetsorganisationer i världen. Kyrkostyrelsen följer och bevakar därför utvecklingen av de kommande förutsättningarna noggrant och nya finansieringsförslag behöver utarbetas. Kyrkostyrelsen kommer att ta ansvar och har beredskap att göra omdisponeringar så att Act Svenska kyrkans verksamhet och stödet till

de människor våra samarbetsorganisationer och kyrkor möter i världen ska kunna upprätthållas. Ett ökat anslag till Act Svenska kyrkan finns budgeterat under verksamhetsperioden.

7.2.3 Stöd till god förvaltning

Kyrkostyrelsen har tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångar och utfärdar närmare bestämmelser om förvaltningen. Den nationella nivån bidrar, i samverkan med stiftet, till en hållbar utveckling av församlingslivet genom stöd till god förvaltning av resurser i församlingar och pastorat. Kyrkostyrelsen har exempelvis hand om övergripande frågor när det gäller Svenska kyrkans gemensamma datasystem.

På samma sätt som under andra uppdrag lyfts enbart några exempel ur planerad verksamhet.

Ökad informationssäkerhet

Församlingarnas många egna it-lösningar är idag ett stort säkerhetshot. Gemensamma digitala lösningar bidrar till att bekämpa brottsliga avsikter, ökar professionaliteten och ger mer utrymme för församlingens kärnverksamhet. Självstyret och ansvaret för den egna verksamheten i församlingarna äventyras inte av gemensamma it-lösningar.

Den pågående digitala utvecklingen i samhället innebär att förutsättningarna förändras snabbt i Svenska kyrkans verksamhet och kraven på en utvecklad it-miljö med gemensamma säkra lösningar ökar. Samverkan och digitalisering är centralt för att kunna bedriva kvalitativt, likvärdigt, kostnadseffektivt och långsiktigt rikstäckande hållbart kyrkoliv. Det är också en förutsättning för Svenska kyrkans förmåga att stå emot framtida cyberangrepp.

Idag hanterar den nationella nivån 300 programvaror, bestående av 500 it-komponenter, åt församlingar, pastorat och stift. Hälften av dessa är lokalt upphandlade och hälften är gemensamma system för hela Svenska kyrkan. Varje större system har vardera ett tjugotal integrationer, dels mellan varandra dels mot externa system såsom Skattemyndigheten, banker, Statistiska Centralbyrån och Kyrkans pensionskassa. Trossamfundets nationella system för lönehantering innebär exempelvis ett tjugotal integrationer och totalt med de sju lönesystem som används av församlingar, pastorat och stift blir det sammanlagt 140 integrationer och varje extern integration är en potentiell säkerhetsrisk. Det globala säkerhetsläget gör att ytterligare nivåhöjande säkerhetsåtgärder behöver läggas till tidigare beslutade åtgärder och tyvärr kommer Svenska kyrkans it-miljö därmed att kosta mer och erbjuda mindre av valfrihet framöver.

Ett kontinuerligt informationssäkerhetsarbete kommer fortsatt att behöva bedrivas. Trots att det enligt SvKB 2024:1 6 § fastslås att en användare i kyrknätet måste uppfylla krav på utbildning för att inneha ett konto, har enbart 30 procent av alla medarbetare i Svenska kyrkan deltagit i den utbildning som finns. Eftersom detta utgör en säkerhetsrisk är det en utmaning för chefer i Svenska kyrkan att få alla medarbetare att snarast utbilda sig inom detta område.

Administrativa tjänster och gemensamma digitala lösningar

Digitaliserad administration påbörjades redan före relationsförändringen med staten och Svenska kyrkan har haft gemensamma it-lösningar sedan 1990-talet som började med gemensamt kyrkotillhörighetsregister. Redan på 90-talet fanns en resursmässig och kvalitetsmässig bevekelsegrund för samverkan. Det är alltså inget nytt med gemensamma digitala och administrativa system i Svenska kyrkan och det är fortsatt centralt för att kunna bedriva kvalitativt, kostnadseffektivt, likvärdigt, mindre sårbart

och hållbart rikstäckande kyrkoliv. Rutiner måste utföras professionellt och kvalitets-säkrat även om förutsättningar och villkor är olika i församlingarna.

Administrativa tjänster handlar dels om gemensamma administrativa arbetssätt och om stödjande gemensamma redskap för kärnverksamheten som underlättar arbetet i församlingar, pastorat och stift. Användning av digitala verktyg förenklar och effektiviserar samverkan både internt och externt och det blir smidigare att utbyta erfarenheter och kroka arm med kollegor från andra stift och församlingar. Ett förändrat arbetssätt med fler digitala möjligheter som exempelvis videomöten innebär även ökad ekologisk hållbarhet och minskad miljöbelastning. Under verksamhetsperioden finns fortsatt stora investeringskostnader.

Gemensamma system innebär större säkerhet, bättre kvalitet och ekonomisk hållbarhet. Utöver faktiska störningar i exempelvis samhällsbärande funktioner som begravningsverksamhet innebär angrepp även negativa effekter på övrig verksamhet i församlingar, pastorat och stift. Robusta system är därför av största vikt för att försvåra kriminella cyberoperationer.

Svenska kyrkans löne- och ekonomiservice

Svenska kyrkans löneservice, med placering i Uddevalla, kommer fortsatt att utvecklas och i december 2024 hade 227 församlingar, pastorat och stift anslutit sig.

Kyrkomötet gav 2022 kyrkostyrelsen i uppdrag att etablera Svenska kyrkans ekonomiservice med den nationella nivån som huvudman så snart som möjligt, men senast 2030. Den 1 januari 2025 startade Svenska kyrkans ekonomiservice och alla stift som idag bedriver egen ekonomiservicebyrå erbjuds verksamhetsövergång och etableringen ska vara genomförd 2028. Det handlar om Göteborg, Karlstad, Luleå, Skara, Uppsala, Visby, Västerås och Växjö stift, inklusive samtliga leveransorter. När kyrkomötet behandlar denna skrivelse har Luleå, Växjö och Göteborgs stift anslutit sig.

En ny organisation och nya arbetssätt håller på att etableras så att de gemensamma processerna på de olika orterna ska fungera väl. Fullt utbyggd ekonomiservice kan innebära ytterligare cirka 200 medarbetare som arbetar med ekonomi på den nationella nivån. För trossamfundet minskar det totala antalet medarbetare som arbetar med ekonomi. Förutom att församlingar, pastorat och stift avlastas administrativa uppgifter blir verksamheten mindre sårbar och mer kostnadseffektiv. Detta är en ansvarsfull hushållning av Svenska kyrkans samlade resurser.

Artificiell intelligens

Den artificiella intelligensen (AI) utvecklas med en svindlande hastighet och Svenska kyrkan kan inte stå utanför denna teknikutveckling. Människan har ett eget värde och kan inte ersättas, men AI kan användas till repetitiva uppgifter och i analys av stora datamängder.

Svenska kyrkan behöver testa och utvärdera vilka möjligheter det finns att använda AI i till exempel Svenska kyrkans digitala kommunikationskanaler. AI kan förbättra och förenkla det arbete som idag görs manuellt. Samtidigt skapar AI nya förutsättningar för hur data kan struktureras och presenteras. En viktig del av detta arbete är att bevaka, testa och utvärdera ny teknik, genom att exempelvis utforska möjligheten att ta fram illustrationer och att använda analysverktyg. I takt med att de tekniska förutsättningarna förändras och nya arbetssätt introduceras behövs intern fortbildning.

I juni 2024 beslutade kyrkostyrelsen om en policy för nyttjande av artificiell intelligens. Den och tillhörande styrande dokument är bindande för den nationella nivån och erbjuds stift, pastorat och församlingar. Syftet med policyn är att främja och reglera nyttjande av AI i verksamheten. Det finns också riktlinjer som konkretiserar hur

policyn för nyttjande av AI ska tillämpas inom kyrkokansliets verksamhet. Riktlinjerna gäller för kyrkokansliet oavsett om AI-lösningen utvecklats internt eller externt.

Riktningen i styrdokumentet påverkar bland annat gemensamma tjänster inom it, ekonomi och lön. Policyn och riktlinjen har bland annat samband med kyrkostyrelsens styrande dokument för informationssäkerhet och hantering av personuppgifter. Kunskap, användning och förväntningar om AI förändras fort, så policyn behöver ses över varje halvår. De styrande dokumenten utgår från att användare arbetar både enhetligt och rättssäkert samt att de är transparenta när AI-lösningar använts och att Svenska kyrkans data inte delas i öppna AI-lösningar.

Svenska kyrkan behöver fortsatt vidta åtgärder för att hålla Svenska kyrkan relevant i en digital tidsålder. Det handlar om att AI kan bidra till både analys och ny kunskap samt till tidsvinster och kostnadsbesparingar på sikt.

7.2.4 Inomkyrklig reglering, inklusive utjämning

Den nationella nivån har ett ansvar för att hantera kyrkoavgifter och svara för det kyrkliga utjämningssystemet samt utfärda bestämmelser. Kyrkostyrelsen utfärdar bestämmelser om clearing och församlingstillhörighet, bestämmer kollektändamål och vilka dagar som rikskollekter ska tas upp, utfärdar bestämmelser om registrering av handlingar samt bevarar och vårdar kyrkans arkiv. Kyrkostyrelsen utfärdar bestämmelser om församlingarnas bokföring och redovisning samt närmare bestämmelser om lokalförsörjningsplaner. Den nationella nivån har ett övergripande ansvar för kyrkovalen och de närmaste åren sker utveckling av ett digitalt kyrkovalssystem.

På samma sätt som under andra uppdrag lyfts enbart några exempel ur planerad verksamhet.

Utvärdering Gemensamt ansvar, fastigheter och utjämningssystem

En utvärdering av besluten i kyrkomötet 2016 med anledning av utredningen *Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningssystem* (SKU 2015:1) ska genomföras enligt plan under verksamhetsperioden och arbetet pågår. Utvärderingen genomförs i olika delar med en sammanhållen planering och avrapportering sker 2027.

En del rör effektiviserad fastighetsförvaltning. De funktioner och områden som studeras är övergripande stödfunktioner, gemensamt fastighetsregister, lokalförsörjningsplaner, handledning i fastighetsförvaltning och vid upphandling, underhåll av fastigheter samt kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte.

En annan del är effekterna av det nya utjämningssystemet på makronivå och hur väl systemet uppfyller de mål som är satta. Översynen sker med hjälp av kvantitativ analys av verksamhetsstatistik och ekonomiska data samt med hjälp av enkäter och intervjuer. Områdena handlar bland annat om konsekvenser för församlingarna, styrningseffekter och om utjämningssystemet är långsiktigt hållbart.

Kyrkobyggnadsprojektet har ersatt det tidigare arbete som initierades under kyrkomötets behandling av fastigheter, kyrkor och utjämningssystem 2016. Inom kyrkobyggnadsprojektet pågår fortsatt arbete med att ta fram förslag på lösningar för hur Svenska kyrkan kan ta ett gemensamt ansvar för tillståndspliktiga kyrkobyggnader som det inte finns omedelbart behov av i församlingsverksamheten, men som av kulturmiljöskäl behöver underhållas. Den tredje och sista fasen av projektet pågår och arbetet är inne i en intensiv fas där initiativen ska bearbetas ytterligare och förankras i stiftet. Projektet kommer i slutet av oktober att leverera ett slutresultat som består av rekommendationer avseende vilka initiativ som bör implementeras.

Ett klimatanödläge ställer särskilda krav på förvaltningen av naturresurser och kyrkostyrelsen har att arbeta vidare med hur Svenska kyrkan kan stärka skyddet för biologisk mångfald och skogens kulturvärden, förbättra uppföljning och tillsyn samt öka lokal delaktighet och samiskt inflytande.

Hundratals individer och grupper har uttryckt sina förhoppningar och förväntningar på Svenska kyrkan, både som skogsförvaltare och som kyrkan, inte minst sedan utredningen *Kyrkan och skogen – om ansvar, handling och hopp* (SKU 2024:2) publicerades. Stödet för att bedriva ett kyrkligt skogsbruk som är ekologiskt, ekonomiskt, socialt samt andligt och existentiellt hållbart är sedan länge starkt. Men det finns stora skillnader i synen på hur ett sådant skogsbruk ska utformas och bedrivas, likaså hur skogsförvaltningen bäst styrs och följs upp. Ett hållbart skogsbruk kommer att få konsekvenser av olika slag och för att komma fram till hur Svenska kyrkan på bästa sätt säkerställer ett hållbart skogsbruk krävs tid för analys och samråd. Kyrkostyrelsen är inriktade på att tillsammans med biskopsmötet göra det arbete som återstår utan att tappa tempo, men också utan att förhastat sig. Kyrkostyrelsen menar att en nödvändig förutsättning är att analyser och samråd sker tillsammans med stiftens och dess olika experter.

Frågorna behandlas i en särskild skrivelse till kyrkomötet i år där de konkreta åtgärder som kyrkostyrelsen föreslår framgår. Förslagen rör Svenska kyrkans hänsyn till biologisk mångfald och kulturmiljö, förstärkt inflytande från samer och andra minoriteter samt frågor om uppföljning och tillsyn samt återrapportering till kyrkomötet.

Utredning om hållbara demokratiska strukturer

Den parlamentariska utredning som kyrkostyrelsen tillsatte i april 2024 för att säkra och utveckla den demokratiska styrningen hållbart för framtiden pågår. Utredningen samråder med de nomineringsgrupper i kyrkostyrelsen som inte är representerade i utredningen, respektive med kyrkomötets presidium.

Det övergripande syftet med en demokratiutredning är att kunna upprätthålla en god demokrati även under förändrade omständigheter som minskande medlemsantal, förändrad demografi och ekonomi. Det vill säga hur kan Svenska kyrkan på ett ändamålsenligt sätt, utifrån de förutsättningar som finns idag och som kan förutspås för framtiden, sett både till engagemang och ekonomi, säkerställa en vital och livskraftig demokrati inom organisationen.

För att säkra en långsiktig hållbar demokratisk struktur för Svenska kyrkan ska strukturen för samtliga nivåer omfattas av uppdraget. Utredningen ska inhämta och analysera sådana prognoser och omvärldsdata som har relevans för förutsättningarna för ett långsiktigt hållbart engagemang och ansvarstagande i Svenska kyrkan, samt redogöra för hur de förslag man lämnar är teologiskt förankrade i en luthersk folkkyrka. Utredningen ska slutredovisa sina resultat till kyrkostyrelsen i november 2026.

Kyrkomötet
Motion 2025:1
av Sören Olsson

Dop av konfirmand före myndighetsåldern

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att klargöra problematiken kring ungdomars möjlighet att bli döpta då målsmännen inte delar deras vilja.

Motivering

Vi lever i en tid då den tidigare homogena familjestrukturen mer och mer utsuddas.

Många vårdnadshavare separerar och kontakten mellan dem kan vara liten men de har gemensam vårdnad och därmed är båda vårdnadshavare ansvariga för sina barn. Till detta kommer att Sverige blir ett alltmer mångkulturellt samhälle där många familjer lever i olika religioner eller ingen religion alls.

Barnkonventionen, som idag upphöjts till lag i Sverige, stadgar

- ◆ att barn har rätt att utöva vilken religion de vill,
- ◆ att barn har rätt till yttrandefrihet,
- ◆ och rätt att delta i vilka föreningar de vill.

Vi ser idag i samhället hur man alltmer ger barn efter tolv års ålder större och större inflytande över det liv de lever. Det blir allt tydligare ju högre upp i tonåren ungdomarna kommer. Då kan det upplevas besynnerligt att ungdomar i 15-årsåldern inte kan välja dop om de inte får tillstånd av båda vårdnadshavarna.

Vi vill att problematiken kring detta klargörs. Det kan hända att det framkommer saker som måste ses över inför framtiden. För det är ganska uppenbart att de nya familjesituationerna och det mångkulturella samhället bara kommer att öka och det kommer att vara viktigt att fundera över hur Svenska kyrkan ska hantera det när de erbjuder konfirmation till ungdomar.

Sävar den 12 maj 2025

Sören Olsson (C)

Kyrkomötet
Motion 2025:22
av Daniel Engström m.fl.

Hjälpcenter för förföljda konvertiter

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar

1. att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna för att inrätta ett nationellt hjälpcenter för konvertiter som utsätts för förföljelse på grund av sin förändrade tro,
2. att centret särskilt ska beakta situationen för personer som lämnat islam och därigenom riskerar att drabbas av förföljelse.

Motivering

Svenska kyrkan har ett viktigt uppdrag i att stå upp för varje människas rätt till trosfrihet. I Svenska kyrkans verksamhet möter organisationen människor från olika delar av världen, som har konverterat till kristen tro, ofta från andra religioner såsom islam. Tyvärr vittnar många av dessa konvertiter om att de utsätts för hot, trakasserier och förföljelse, både i sina ursprungsländer och i Sverige.

För den som lämnar islam och konverterar till kristendomen kan omgivningens reaktion bli tuff. Det kan handla om social utfrysning, hot från anhöriga, våld, eller ett liv i rädsla. Svenska kyrkan är för många en trygg punkt, men vi saknar idag ett samordnat nationellt stöd för att hjälpa dessa utsatta människor på ett strukturerat och professionellt sätt.

Därför bör Svenska kyrkan ta ett tydligare ansvar genom att inrätta ett nationellt hjälpcenter för konvertiter som drabbas av förföljelse på grund av sin trosomvändelse. Ett sådant center skulle exempelvis kunna erbjuda rådgivning och samtalsstöd, kontakter till säker boende i kommunerna, stöd till församlingar som möter konvertiter samt samverka med andra aktörer inom civilsamhället och offentlig sektor.

Detta center skulle även kunna arbeta med kunskapsspridning inom Svenska kyrkan, så att fler församlingar får verktyg att bemöta och stötta konvertiter på ett tryggt, respektfullt och informerat sätt.

Landskrona den 23 juni 2025

Daniel Engström (SDSK)

Jan-Åke Isaksson (SDSK)

Robert Fredriksson (SDSK)

Anna Sundberg (SDSK)

Kyrkomötet
Motion 2025:33
av Berth Löndahl m.fl.

Ekumenisk konsekvensanalys

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. en ekumenisk konsekvensanalys ska göras inför beslut i kyrkomötet och kyrkostyrelsen,
2. uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur denna rent praktiskt ska implementeras.

Motivering

Varje år beslutar kyrkomötet i många angelägna frågor. Somliga är i stort sett självklara, andra skapar omfattande debatter och kräver noggranna utredningar och somliga är mer eller mindre kontroversiella. Det är som det ska vara.

Nästan alltid beaktas i debatter och beslut vår egen svenska situation och opinion. Samtidigt står Svenska kyrkan i en relation till alla övriga kyrkor i världen, vilket vi påminns om i år när vi firar både konciliet i Nicea 325 och det ekumeniska mötet i Stockholm 1925.

Svenska kyrkan är, som det brukar heta, del i den världsvida kyrkan men hon är mer än så, hon är en del inte bara i den geografiskt världsvida kyrkan utan i den tvåtusenåriga kyrkan. Hon är vad vi i trosbekännelsen bekänner del i en enda, helig, allmänlig och apostolisk kyrka.

Det är lätt hänt att vi i besluten mer fokuserar på vårt lokala hörn av den världsvida kyrkan än på det gemensamma – på det ekumeniska. Svenska kyrkan har dock även förbundit sig till det gemensamma som i exempelvis Borgåöverenskommelsen mellan flera lutherska kyrkor i Europa.

Risken är dock att Svenska kyrkan fattar beslut som inte är förenliga med ekumeniska överenskommelser eller delar den allmänliga och apostoliska kyrkans gemensamma tro och bekännelse. Det skulle därför vara en god ordning att vid beslut i kyrkomötet (och gärna även i biskopsmötet trots att det inte ligger i kyrkomötets mandat att besluta om detta) göra en ekumenisk konsekvensanalys. En sådan konsekvensanalys borde i princip vara lika självklar som en barnkonsekvensanalys.

Jag föreslår därför att kyrkomötet beslutar att för alla beslut som kyrkomötet fattar ska det göras en ekumenisk konsekvensanalys.

Malmö den 10 juli 2025

Berth Löndahl (FK)

Håkan Sunnliden (FK)

Elisabeth Sandlund Gäfvert (FK)

Leif Nordlander (FK)

Kyrkomötet
Motion 2025:63
av Leif Nordlander m.fl.

Missionsstrategi

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på ekumenisk bas genom Sveriges kristna råd och/eller Sveriges Missionsråd ta fram en hållbar strategi för mission för Sverige.

Motivering

Svenska kyrkan saknar idag en verklig strategi för mission. Flera av våra jämförbara kyrkor, till exempel Church of England, har ett helt annat förhållningssätt då man inser att mission är en oundgänglig del av kyrkans liv, såväl yttre mission som inre. Deras synod, motsvarande kyrkomötet i Svenska kyrkan, tillsatte en utredning, Mission Shaped Church, under ledning av biskop Graham Cray vars uppgift var att ta fram konkreta förslag på lösningar och inspirera till nya initiativ för kyrkan i Guds mission. Det skapade en rörelse för mission i Storbritannien med många olika försök, en del lyckade och andra mindre lyckade. Till det kan man väl använda uttrycket: "Bättre den sträng som brast än den sträng som aldrig spändes." Vi måste vara beredda att misslyckas med en del men ta lärdom och gå vidare i utvecklingen. Just nu har antalet utträden totalt sett minskat något men det är fortsatt ett minus. Hur kan vi finna vägar att intressera fler och inspirera de vi har till en kallelse i mission – att vittna om Jesus Kristus mitt i vardagen. Jag föreslår därför en ekumeniskt tillsatt utredning där Svenska kyrkan är initiativtagare för att finna nya sätt att möta nutidsmänniskan i hennes sökande av livets mening och för att presentera den mening och det mål vi funnit som kyrka i Jesus Kristus.

Falköping den 20 juli 2025

Leif Nordlander (FK)

Håkan Sunnliden (FK)

Elisabeth Sandlund Gäfvert (FK)

Hans Weichbrodt (FK)

Berth Löndahl (FK)

Kyrkomötet
Motion 2025:81
av Mona Olsson och Lisa Wallenstein

Svenska kyrkans närvaro på barn- och ungdomsfängelser

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. uttala sig med anledning av regeringens utredning ”om frihetsberövande påföljder för unga”,
2. utveckla institutionssjälavården till att omfatta även barn.

Motivering

Regeringens särskilda utredare, justitierådet Agneta Bäcklund, har i utredningen *En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga* (SOU 2023:44) kommit fram till att den slutna vården på SiS-hem bör flyttas över till Kriminalvårdsanstalter. För att alla bitar som ombyggnation, vård och skola ska hinna vara på plats, föreslår hon att förslaget ska träda i kraft från och med den 1 januari 2028.

Men regeringen vill inte vänta så länge, utan har gett Kriminalvården uppdraget att inrätta platser från och med den 1 juli 2026. Det finns i nuläget åtta utpekade anstalter som ska hysa ungdomarna.

Samtidigt har man utrett möjligheten till sänkt straffmyndighetsålder från 15 år till 14 år (SOU 2025:11).

Flera barnrättsorganisationer som Bris, Rädda barnen, Barnombudsmannen och Unicef har höjt sina röster mot förslagen. Unicef skriver i ett uttalande:

En sänkning av straffbarhetsåldern skulle gå emot barnkonventionen (...). Utredningens föreslagna sänkning går emot forskning om barns kognitiva och emotionella utveckling som understryker barns begränsade förmåga att se konsekvenser av och ta ansvar för, sina handlingar.

Även Sveriges Kristna Råd, genom generalsekreterare Sofia Camnerin, har varnat för vilka följder det kan få för de yngsta om förslagen genomförs. Hon säger i en intervju:

Vi förstår att det behövs kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med gängkriminalitet och annat, men lagförslagen processas snabbt och det finns en risk att vi förlitar oss för mycket på det repressiva och inte utvecklar det förebyggande arbetet.

Svenska kyrkan har inte varit remissinstans i dessa utredningar, men har heller inte lämnat in något spontant remissyttrande.

Svenska kyrkan har inte gjort något officiellt uttalande ännu. Det tycker vi är olyckligt då Svenska kyrkan har ett stort förtroendekapital att förvalta. När kyrkan genom sina främsta företrädare uttalar sig, lyssnar många.

Om Svenska kyrkan ändå väljer att inte uttala sig, behöver en barnkonsekvensanalys göras med anledning av det beslutet.

Vi har fantastiska medarbetare inom institutionssjälavården. Med 14-åringar på anstalterna, ställs deras kompetens på hårda prov. Svenska kyrkan behöver rusta sina medarbetare och förtroendevalda inför de kommande utmaningarna. Vi behöver se till att vi redan på planeringsstadiet finns med i det förberedande arbetet tillsammans med skola, socialtjänst och vårdande myndigheter. Vi behöver också tillgodose att barnen och ungdomarna får ett gott bemötande, själavård utifrån deras egna behov, konfirmationsundervisning där det efterfrågas samt vägledning tillbaka till samhället efter avtjänat straff.

Det finns ännu inga propositioner från regeringen på dessa förslag. ViSK önskar att Svenska kyrkan använder sin röst för att påverka beslutsfattarna i enlighet med sin värdegrund och i enlighet med Barnkonventionen som är svensk lag sedan 2020.

Norrköping den 28 juli 2025

Mona Olsson (ViSK)

Lisa Wallenstein (ViSK)

Kyrkomötet
Motion 2025:82
av Mats Ershammar

Stärkt episkopal roll i teologiska initiativ

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar uppdra till kyrkostyrelsen att

1. utreda och för kyrkomötet lägga fram förslag till ändrad lydelse i kyrkoordningen som stärker biskopsmötets roll som initiativtagare i frågor som rör Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, i enlighet med vad som anförs i motionen,
2. tillse att utredningen, inom ramen för detta uppdrag, särskilt prövar en modell där biskopsmötet, efter beslut med kvalificerad majoritet, ges formell rätt att väcka motioner till kyrkomötet i frågor som rör Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Motivering

Demokratisk styrning och episkopal identitet

Svenska kyrkan vilar på en fruktbar spänning och samverkan mellan två grundpelare: dels en demokratisk organisation med det folkvalda kyrkomötet som högsta beslutande organ, dels kyrkans ämbete där biskoparna genom biskopsmötet bär ett särskilt andligt och teologiskt ansvar. Motionen syftar till att fördjupa och vitalisera denna samverkan i frågor som rör kyrkans kärna – dess tro, bekännelse och lära.

Den formella grunden för biskopsmötets episkopala karaktär återfinns inte i en enskild lagtext. Istället återfinns den i den sammanvägda kraften av Svenska kyrkans interna regelverk, dess unika historiska arv och dess bindande internationella förklaringar. Dessa tre delar förstärker och belyser varandra.

Problemet idag – en viss obalans

Enligt kyrkoordningen finns biskopsmötet för samråd i frågor som rör biskoparnas uppdrag inom kyrkans vigningstjänst och tillsyn över deras verksamhet. Kyrkostyrelsen ska begära in yttrande från biskopsmötet vid beredningen av styrelsens beslut i teologiska och ekumeniska frågor av större vikt.

Biskopsmötet har således en huvudsakligen rådgivande och reaktiv roll i förhållande till kyrkomötet och kyrkostyrelsen. Läronämnden har en viktig beredande funktion men saknar initiativrätt. Den ska yttra sig innan kyrkomötet beslutar i ärenden som anges i kyrkoordningen.

Den ovan beskrivna ordningen för med sig huvudsakligen två svagheter. Den ena är att biskopsmötets nuvarande roll i första hand är att yttra sig över ärenden som

väckts av andra. Det är en viktig remissinstans men har en alltför reaktiv roll. Detta lämnar ett tomrum där initiativ i komplexa teologiska och existentiella frågor i hög grad överläts till motioner från enskilda ledamöter i kyrkomötet eller nomineringsgrupper. Sådana initiativ, även om de självklart är vällovliga, är inte alltid sprungna ur eller förankrade i kyrkans samlade andliga och teologiska behov. Svenska kyrkan riskerar därmed att sakna en formell, proaktiv motor för det teologiska och existentiella samtalet.

Den andra svagheten är att i teorin kan kyrkomötet, med enkel majoritet, fatta beslut i centrala tros- och lärofrågor som går emot en enig eller kvalificerad majoritet i biskopsmötet. Detta skapar en uppenbar risk för att den teologiska expertis och det tillsynsansvar som är samlat i biskopskollegiet inte ges tillräcklig tyngd i avgörande ögonblick. I förlängningen kan det riskera leda till beslut som utmanar kyrkans ekumeniska trovärdighet och inre sammanhållning.

En stärkt initiativrätt för Biskopsmötet

För att adressera dessa brister och skapa en mer dynamisk och teologiskt robust styrningsmodell föreslås en stärkt initiativrätt för biskopsmötet. Detta skulle innebära en ändring i kyrkoordningen så att biskopsmötet ges formell rätt att väcka motioner i frågor som rör kyrkans tro, bekännelse och lära.

Med en sådan modell skulle biskopsmötet, med sin samlade kompetens, kunna agera proaktivt för att identifiera och initiera angelägna teologiska och existentiella frågor, analyser och samtal. Detta skulle stärka kyrkans förmåga att på djupet arbeta med sin identitet och sitt uppdrag.

För att säkerställa att sådana motioner är väl genomarbetade och brett förankrade inom episkopatet, föreslås att de måste stödjas av en kvalificerad majoritet (exempelvis två tredjedelar) av biskopsmötets ledamöter. Detta krav garanterar att de ärenden som lyfts till kyrkomötet är av stor vikt och har ett starkt kollegialt stöd.

Förslaget innebär inte att kyrkomötets suveräna beslutanderätt inskränks. Kyrkomötet skulle fortfarande ha full frihet att bifalla, justera eller avslå en motion från biskopsmötet. Reformen syftar till att formalisera och prioritera biskopsmötets röst i inledningen av processen, inte att ge det vetorätt i slutet. Inom ramen för den utredning som föreslås ske måste relationen mellan biskopsmötets och läronämndens roll och ansvar noggrant analyseras och tydliggöras.

Motionen säkerställer att biskoparnas samlade bedömning blir ett självklart och tungt vägande underlag för kyrkomötets fortsatta beredning och beslut. En alternativ modell där initiativrätten istället läggs på läronämnden har övervägts, men bedöms som mindre ändamålsenlig.

Sammanfattning

Att ge biskopsmötet en formell motionsrätt i tros-, bekännelse- och lärofrågor är en konstruktiv reform som stärker en klassisk kristen synergi mellan biskopskollegiets särskilda ansvar och de valda ledamöternas röst. Genom att omvandla biskopsmötet från en primärt reaktiv remissinstans till en proaktiv aktör i tros-, bekännelse- och lärofrågor, skapar vi samtidigt bättre förutsättningar för ett levande teologiskt och existentiellt samtal. Kyrkostyrelsen föreslås därför få i uppdrag att utreda och för kyrkomötet lägga fram förslag till ändrad lydelse i kyrkoordningen i enlighet med detta.

Rönninge den 28 juli 2025

Mats Ershammar (BA)

Kyrkomötet
Motion 2025:95
av Anders Skogberg m.fl.

Motverka sammanslagningen av församlingar

Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att motverka ytterligare sammanslagningar av församlingar.

Motivering

Genom en sammanslagning av två församlingar minskas behovet till hälften av antalet nödvändiga gudstjänster enligt kyrkoordningen, vilket på sikt gör att ju fler församlingar som slås ihop kommer antalet tillfällen med det kristna budskapet att minskas avsevärt! Detta motsäger den viljeinriktning som Svenska kyrkan har att sprida det kristna budskapet. Exempel: När Mangskogs församling slogs ihop med Branskogs församling för något år sedan minskade antalet gudstjänster direkt till varannan vecka i Mangskogs kyrka, i före detta Mangskogs församling. För att delta i Branskogs kyrkas gudstjänster måste jag åka trettio kilometer extra två gånger i månaden, vilket är tveksamt att jag orkar med och vem betalar denna merkostnad för bilfärderna? Kyrkostyrelsen måste beivra dessa sammanslagningar då det är möjligt!

Mangskog den 29 juli 2025

Anders Skogberg (SDSK)

Jan-Åke Isaksson (SDSK)

Jonas Larsson (SDSK)

Ronnie Nilsson (SDSK)